

Francesc Roma i Casanovas

MEMÒRIES PREMATURES D'UN
EXCURSIONISTA DE PEGA

A la Montse, companya de moltes altres aventures

L'art de jugar-se la vida pels penya-segats o Com sobreviure anant a la muntanya m'han semblat títols excessivament suggerents per encapçalar aquesta obra. Perquè, la veritat sigui dita, aquest llibre no pretén explicar-vos una sèrie d'heroicitats més o menys agosarades, sinó contar-vos, de tu a tu, alguns moments de la meua vida, d'aquells que es recorden a mesura que passen els anys. El temps és el gran *esborreta* de la vida, a la qual ridiculitza convertint-la en passat i després fa desaparèixer de la memòria. Però aquesta característica que li imputem com si fos una desgràcia també té el seu costat agradable, sobretot si pensem que l'oblit és una de les millors estratègies per seguir viu. Al mateix temps, els historiadors hem sabut convertir en pans i peixos aquest oblit col·lectiu, uns pans i uns peixos que ens veiem obligats a multiplicar -de forma gens miraculosa per cert- si volem seguir sobrevivint.

Aquest llibre, com veieu, versarà sobre la supervivència, però no d'una supervivència qualsevol sinó d'aquella supervivència de diumenges i festes de guardar, aquella que per escenari té les muntanyes de la nostra terra, els seus racons inoblidables,

encantadors. El que a continuació us vull explicar són algunes de les "aventures" de la meva vida d'excursionista, alguns petits detalls que m'han ajudat a arribar fins al present, sense massa contratemps per cert. Es tracta d'un conjunt de records més o menys inconnexos d'aquelles coses que m'han passat i que avui tinc ganes de recordar, de tornar a paladejar com si fossin present i les visqués de nou. La meva intenció és no fer-me massa pesat, però amb aquest tipus d'obres ja se sap que no sempre es pot triar. En fi, faré el que podré per no ser molt emprenyador i prendre-us un temps que, per a vosaltres com per a tothom, és un bé preciós i escàs.

L'excursionisme que he practicat durant la meva vida ha estat un excursionisme d'aquells arriscats, d'aquells que gairebé no es mereixen el nom d'excursionisme. M'explicaré. La meva vida a la muntanya l'he dedicada especialment a davallar al fons de pregons avencs, com més profunds millor, i a escalar muntanyes, com més altes i difícils més desitjades. Enmig de tot això, el descens d'engorjats ha representat un altre camp d'aplicació de la meva fal·lera. Ara bé, he dit que m'he dedicat a practicar un tipus d'excursionisme arriscat i això és cert només fins a cert punt, perquè la veritat és que no considero que aquesta pràctica -diguem aquest esport- sigui perillós. En tot cas, podem dir que és una mica més arriscat que anar a prendre el sol a la piscina o jugar a futbol al carrer, però que en cap cas no és un esport perillós. Evidentment que els accidents de muntanya només es produeixen entre la gent que practica aquests tipus d'esports, però això no vol dir que siguin peril·losos; també els accidents de circulació afecten els conductors

de vehicles i per això no en fem pas cap escena. El cas és que us dic això conscient del que em dic perquè m'hauríeu de veure estirat al llit amb un peu enguixat. Fa quatre dies vaig tenir una caiguda escalant i em vaig trencar els lligaments del peu esquerre. Resultat: repòs absolut durant una bona temporada. Ha estat durant aquesta nit que, víctima d'un atac d'insomni, he vist clar que podia escriure una mena de memòries d'un excursionista de pega, unes memòries reals però no massa fidedignes pel fet que només inclouen allò que sobresurt enmig de la mediocritat dels meus records. El que us vull explicar són les puntes dels icebergs del meu passat excursionista, començant pel principi i arribant fins al dia d'avui, fins a aquest llit i a aquest peu enguixat.

Per acabar tan sols us vull transmetre una darrera idea: el que tot seguit us explico no és el resultat de la meva capacitat de ficció, com us ho podria deixar pensar la meva afició a escriure relats més o menys novel·lats. Aquest llibre, a diferència d'altres coses que he escrit abans, no és una història fictícia, sinó que pretén reflectir alguns aspectes ben certs de la meva vida. Tan certs com que no em puc moure del llit perquè m'he trencat els lligaments a conseqüència d'una ridícula aventura que no explicaré en aquest llibre. Aquests mots, aquests reflexos d'escenes del passat, són la part més interessant de la teràpia a la qual en aquests moments m'he de sotmetre. La resta són potingues de veterinaris especialitzats en la cura dels homo sapiens.

Uns darrers mots els vull dedicar a dir-vos que no sóc cap heroi de la conquesta de la muntanya. He nascut massa tard i poc gallard

com per poder-m'hi dedicar, de manera que m'he de conformar amb ser un *dominguero* que no té res millor que fer que arriscar el físic per les nostres muntanyes i col·leccionar aventuretes que altres han fet anteriorment, quan encara es podien qualificar d'aventures. És per això que els meus ensurts i entrebancs potser us faran riure una mica, tal com ara me'n fan a mi. Però quan les vaig viure eren molt serioses, i tant si n'eren! No les puc comparar a cap biografia d'alguns conqueridors de la muntanya, simplement són unes memòries prematures d'un excursionista de pega escrites en clau irònica.

El meu primer record excursionista, com el de gairebé tots els excursionistes de veritat, no té res a veure amb el món de l'excursionisme. El meu primer record excursionista es lliga a diverses experiències com a infant enquadrat dins d'unes colònies parroquials que s'organitzaven al meu poble i a les sortides que, en el mateix escenari, es feien un cop al mes. En aquestes colònies, les sortides a la muntanya eren tan essencials com les misses del diumenge i això ben segur que va marcar el meu futur. Com a resultat de la meua estada en aquesta institució, vaig decidir que la religió, l'església i les hòsties consagrades eren figures d'un altre paner i que no anaven amb la meua manera de ser. Endemés, com comprendreu, als ulls d'un infant, resultava impossible de conjuminar les obligacions morals que imposava una religió catòlica post-conciliar amb el neguit que ja començava a sentir, de manera inconscient, però, per les muntanyes. La religió va ser apartada de la meua vida, esdevenint un ateu sense massa convicció, però el seu

lloc el va poder ocupar aquell crit que havia sentit provinent de les muntanyes, un crit imperceptible, però constant que m'obligava, cada diumenge o festa de guardar, a emprendre els camins de la gran catedral que és la Creació.

Va ser en aquestes colònies on em va néixer l'amor envers la muntanya. I aquest és un part que he d'agrair a tota aquella colla de voluntaris que es feien dir monitors i ajudants de monitors, en un temps en el qual tenir aquest títol que avui dia s'exigeix a qualsevol jove que vulgui tractar amb infants i joves era un privilegi de quatre llunàtics. Aquells anys eren temps en els quals els papers no servien per massa coses i els títols, simplement eren papers més o menys ben dissenyats. A ningú no li feien falta els títols de monitor per poder fer de monitor en aquelles colònies. Clar està que tampoc, en aquells anys, no es cobrava per fer aquesta feina. Ha estat després, quan s'ha començar a remunerar aquella feina que en un principi era voluntària, que s'ha imposat el títol de monitor com una necessitat.

El cas és que va ser en aquestes colònies on se'm va despertar l'amor envers la muntanya, perquè en aquest grup, un cap de setmana al mes anàvem d'excursió, la major part de les vegades a la muntanya. No rigueu, que també es pot anar d'excursió a la platja o a la ciutat. Aquestes varen ser les meves primeres experiències a la muntanya, les quals no us explicaré per no fer-me pesat car mai no em va passar res d'extraordinari en el marc d'aquesta institució. Només us explicaré allò que va succeir-me un dia, tot estant de colònies. I us ho explicaré ara perquè ho tingueu en compte quan parlem de la pràctica del descens de canons.

El cas és que, des de ben petit, he tingut allò que es diu molta por a l'aigua. No sé si ja hi vaig néixer poruc, perquè la meva terra blava és una terra de secà i el blau que li dóna color ho és pels gresos de la terra i no pel color de l'aigua. No sé, doncs, si vaig néixer poruc a l'aigua o me'n vaig tornar el dia que em va succeir allò que ara us vull explicar. Els fets varen anar més o menys de la següent manera: imagineu-vos un gibrell alt, d'aquells que feien servir les dones per dur la roba que rentaven al safareig, imagineu-vos que està mig ple (o mig buit, segons que us agradi més) i imagineu-vos un infant que juga amb alguna cosa que finalment li cau al seu interior. A aquell infant, que sóc jo de ben petit, li va caure la piloteta dins del gibrell i, per anar-la a buscar, s'hi va abocar amb tanta mala sort que el cap li va pesar més que els peus i va acabar ficat dins de l'aigua, de cap per avall. Penseu que aquell hagués pogut estar el final d'aquestes memòries, però un atzar o la mà d'algun geni maligne que em volia mantenir amb vida em va girar i vaig aconseguir sortir-me tot sol de l'aigua. Havia guanyat el combat, però la meva ment sempre es ressentiria d'aquell encontre. Gravat en el meu subconscient quedava una por a l'element aquàtic que explica moltes coses al voltant de la meva personalitat. I no ho dic perquè no em renti darrera de les orelles cada dia al matí!

El cas és que aquesta por a l'aigua es va quedar dins del meu cos i no me l'he tret fins els vint-i-tants anys que em vaig decidir a fer un curset de natació d'aquells que només s'hi apunten senyores ben madures i homes de la tercera edat. Aquesta va ser una experiència força interessant, però que no ve al cas d'explicar.

En canvi, sí que us he d'explicar com va ser que aquelles colònies varen ajudar-me a augmentar la meva por a l'aigua. Feia un estiu xafogós, com tots els estius vallesans, i com molts d'anteriors, els meus pares havien consentit a vacunar-me contra el tifus i a deixar-me anar de colònies a la Comtesa. La Comtesa era una casa de colònies que, com totes les cases de colònies que aspirin a tenir renom, tenia una piscina per tal que els infants ens hi banyéssim. Estava molt a prop de Sant Hilari Sacalm i aquell any la nostra tanda de colònies coincidia amb la d'uns altres xicots de Barcelona que tenien la seva casa al costat de la nostra. No sé si és que la seva no era una autèntica casa de colònies perquè no tenia piscina o era cert que volien fer un dia de germanor entre les dues entitats, però el cas és que un bon dia els monitors es varen posar d'acord en fer aquella trobada amb els veïns, que vindrien a la nostra casa a banyar-se. No sé si realment varen ser els ideals pedagògics els que varen decidir fer aquell encontre o si aquest és producte de l'enveja d'aquells que vivien en una casa de colònies sense piscina. També es podria fer una tercera hipòtesi, potser molt mal pensada, però no tant, que seria que les nostres monitores eren de molt bon veure i que varen atreure aquells nois/monitors que vivien de manera provisional en una casa veïna. El cas és que aquesta hipòtesi quedaria demostrada en l'incident que va acabar amb l'autor d'aquestes memòries empassant de forma avariciosa aigua de la piscina de la seva casa de colònies.

En aquell torn hi havia una monitora, de la qual no recordo el nom i que només sé que era molt maca, motiu que em fa pensar en

la possibilitat que fos certa la meva hipòtesi, de qui n'estava enamorat d'una manera estranya. El cas és que un bon dia es varen presentar els monitors de les colònies veïnes proposant als nostres monitors de fer una jornada de germanor: ells vindrien a banyar-se a la nostra piscina i nosaltres aniríem un altre dia a berenar a casa seva. Els monitors d'ambdues institucions varen mostrar el seu acord i el seu entusiasme envers la idea, especialment un monitor de la casa veïna que va saber veure els encants d'aquella monitora de qui jo estava enamorat. Varen venir el dia indicat i ens vàrem trobar el doble de nois i noies a la piscina i, evidentment, també els monitors provaven de fer germanor amb els seus semblants. De manera que, buscant punts de contacte entre ells, un monitor dels que havíem convidat a la nostra piscina va decidir reclamar l'ajut d'aquella monitora per tal de fer alguna cosa en comú, com podia ser tirar un nen a l'aigua. Com us podeu suposar, em va tocar a mi i, prou que m'hi vaig resistir, però la feina feta en comú no té fronteres i ja us podeu imaginar aquell pobre adolescent que era jo enfonsant-se dins de l'aigua i empassant glopades com no ho havia fet mai. Després de diversos glops, veient que no tenia la més mínima intenció d'intentar nedar, la monitora que tant estimava i a qui ja començava a odiar, es va adonar que jo no sabia nedar i es va haver de tirar a l'aigua a rescatar-me. Sort que Cupido no havia llençat les seves sagetes en el seu cor, que si m'abandona al meu destí m'hagués acabat morint.

Aquesta terrible escena que us he relatat va acabar de confirmar per al meu subconscient la perillositat dels jocs d'aigua i això explicarà moltes coses de la meva pràctica a la muntanya,

especialment en el camp del descens de canons. De qualsevol manera, les meves estades anuals en aquelles colònies em varen servir per aprendre a respectar la natura, per entendre-la una mica més i, per sobre de tot, a estimar-la més que a les monitores de les cases de colònies amb piscina. Aquesta experiència com a infant ha marcat els dies de la meva joventut i bona part de la meva maduresa, perquè moltes coses de les que aquells monitors em volien fer aprendre a qualsevol preu les he menyspreat pel fet de ser massa *kumbes*, però l'amor al terrer que ens havien aconseguit inocular era una mena d'instint que ja no es podria esborrar del quadern dels meus gens.

De fet, però, les meves primeres experiències a la muntanya varen venir més endavant, quan ja era un jove més o menys format. D'entre aquestes primeres experiències en recordo perfectament una, que segurament deu ser la primera, que em va marcar el camí que havia d'emprendre en el futur. Amb el meu germà vàrem decidir aprofitar un pont de quatre dies per travessar el Montseny, anant des d'Aiguafreda fins a Sant Celoni i passant pels cims de Matagalls, les Agudes i el Turó de l'Home. Aquesta excursió la recordo especialment perquè va marcar el salt qualitatiu que representa abandonar el món de les colònies (on les excursions i la muntanya eren importants, però no l'objectiu prioritari) per aterrar en el món de la conquesta de l'inútil, de les passejades contrarellotge per camins i dreceres de muntanya. Això implicava un canvi en el material que havíem d'utilitzar i aquest canvi es va materialitzar en una visita a una coneguda casa d'esports de la nostra ciutat. En aquesta sortida vàrem comprar una motxilla gran (les d'anar a colònies eren més petites perquè només es feien servir per anar

d'excursió, en canvi a la muntanya havies de dur-te tota la roba, el menjar i el material necessari per a diversos dies), un fogonet de butà d'aquells pesats, una carmanyola i poques coses més. Acabàvem d'equipar una expedició de quatre dies al Montseny per a dues persones.

Dins de la nova motxilla hi vàrem encabir un tros de llençol i un caçapapallones que volíem utilitzar per caçar insectes nocturns. A aquesta activitat hi vàrem dedicar una estoneta, però de seguida se'ns féu avorrida i la vàrem abandonar. Un altre detall que recordo d'aquesta sortida va ser el fet que se'ns acabés l'aigua en el moment de sopar, quan ja estàvem acampats als inicis del Pla de la Calma. Vàrem estar de sort, però, perquè es va posar a ploure i, traient els plats i les carmanyoles fora de la tenda de campanya, vàrem poder recollir una mica d'aigua que beguérem, no sense fer-la bullir abans. Al dia següent ens adonàrem que, a uns dos-cents metres escassos d'on estàvem hi havia una font, tot i que rajava poc. Ja se sap que les passarellades es paguen, en aquest món i en qualsevol d'altre.

Recordo que pocs dies després ens apuntàvem a un curset d'iniciació a l'espeleologia que s'organitzava a Granollers. Aquest curset va ser la meva porta d'entrada al món de la muntanya d'una manera més o menys seriosa. De fet, anteriorment jo ja havia intentat inscriure'm en aquella entitat excursionista, però no hi coneixia ningú i se'm feia molt difícil de començar a fer-m'hi amistats. El cas és que aquell curset, com molts d'altres, va estar la porta que obria l'entrada de molts joves al món de la muntanya. Com a mínim podíem anar a aquell club sabent que teníem algun

motiu per anar-hi i no amb aquell sentiment de culpa que t'entra quan esperes que algú et tregui a passejar.

De fet, la nostra assistència a les classes d'aquell curset era més o menys una petita aventura perquè a aquelles hores del vespre no hi havia autobusos ni per anar ni per tornar i alguna vegada hi havíem arribat amb bicicleta, altres fent autostop o caminant (una hora i mitja des de casa), altres demanant favors a gent que coneixíem... A final de curset, no ens havíem saltat cap classe ni cap sortida pràctica i estàvem en condicions de rebre el nostre diploma acreditatiu.

Amb aquest curset va començar una activitat molt intensa en el món de la muntanya. Una activitat a la qual jo havia decidit de dedicar-m'hi fins i tot abans d'acabar el curset, perquè a les darreres classes ja m'hi vaig presentar amb un casc d'aquells de paleta, però homologat per treballar amb alta tensió, una instal·lació per al llum de carbur i el llum elèctric, que en el seu moment em va costar ja més de cinc mil pessetes (era la millor del mercat i la que es recomanava que ens compréssim) i un carburer. De manera que, abans i tot d'acabar el curset, ja em podia dedicar a explorar coves, tot i que no avencs perquè no tenia la resta del material que em feia falta.

No sé si us podreu imaginar què és un jove amb aquell material a la mà i què no devia passar pel seu cap, imaginant-se duent a terme grans exploracions subterrànies i grans descobriments. Però les meves ànsies exploratòries xocaven amb la realitat d'un club de segona fila que si bé havia fet el canvi cap a les tècniques modernes

de progressió vertical, encara no havia canviat la mentalitat dels seus socis, els quals seguien repetint les mateixes exploracions de sempre, sense preocupar-se d'anar cada cop més lluny, cada cop més avall. De fet, va ser aquest context allò que em va impulsar a apuntar-me l'estiu següent a un curset de perfeccionament que tenia l'encant de fer-se, durant una setmana, en terres de la comunitat de Cantàbria. Permeteu-me que, des d'ara, comenci a saltar-me algunes experiències de la meva vida i que em dediqui només a explicar aquelles més notables, però és que sinó aquest llibre de memòries esdevindria molt avorrit. Dic això perquè al curset de Cantàbria no s'hi podia apuntar qualsevol, com a mínim teòricament. Suposo que aquell any no hi havia massa demanda de places i que per això m'hi varen acceptar, no pel meu currículum perquè, fins quatre dies abans de marxar, encara no m'havia pogut comprar el material que em feia falta i sempre anava amb allò que els altres em deixaven. El cas és que el mono de plàstic (una vestimenta com la que duen els mecànics, però de plàstic semi-rígid, per evitar el fred i la humitat) i la roba d'abric especial que es duia sota seu, en contacte amb la pell (el *forro polar*), els vaig haver d'estrenar sota el raig de la dutxa de casa.

Aquesta visita a Cantàbria de l'any 1984, va ser la meva primera sortida de veritat, fora de les que havia fet durant les colònies. El curs consistia en internar els cursetistes en un refugi de muntanya durant una setmana i fer-los arrossegar pels avencs que traspassaven el subsòl d'aquell massís del Mortillano. Recordo que vaig ser un dels alumnes més mantes de tot el curs i recordo que no

em varen donar el títol de monitor (de fet no vaig ni anar a recollir-lo a Barcelona perquè a mi no m'interessava tenir-lo car era tan inútil, en aquells anys, com el títol de monitor de colònies i també perquè estava segur que no me'l mereixia). En canvi, el que sí que em varen donar va ser un certificat d'assistència al mateix, que el va recollir el president del club perquè jo no vaig baixar a Barcelona a buscar-lo, com acabo de dir.

Recordo que des d'un principi ens varen distribuir per grups i que a mi em va tocar aquell en el que estaven els més mantes, els més inútils o els menys agosarats. Així, en la primera exploració ens varen carregar de cordes, mosquetons i altres materials com si anéssim a fer una gran exploració i, entre sis o set, després de tot el dia de barallar-nos amb un avenc, tan sols vàrem davallar uns quaranta metres. Tot un rècord! Aquella primera nit, la bronca dels monitors va ser monumental, sort que n'hi va haver per a tots els grups i no només per al nostre. En aquell fracàs, tot i que relatiu, jo hi vaig jugar una part important perquè em vaig estar més d'una hora per posar un anclatge nou (avui no tardaria ni deu minuts) i, un cop el vaig tenir posat, no ens va servir de res perquè es baixava directament per un pou tan estret que no hi podíem passar. Tota la meva feina havia estat en va!

Al dia següent tocava pràctiques d'escalada en una paret exterior. Es tractava de posar-se sota la vertical de la paret i pujar tot clavant diferents anclatges artificials; quan arribaves a dalt s'instal·laven les cordes com si es tractés d'un avenc i te n'anaves a dinar. Aquesta classe es feia per parelles i a mi em va tocar un xicot

de Barcelona que es deia Sergi i que, panxut, tranquil i sense pressa, anàvem fent, poc a poquet, entre cigarreta i cigarreta, que no hi havia cap pressa. També a ell li varen suspendre el curs, segons vaig saber més tard!

Amb tot, he de reconèixer que aquell curs em va ajudar molt i que vaig aprendre moltes coses, especialment qüestions tècniques i de seguretat que després aplicaria en les meves exploracions. D'ell també recordo una anècdota que no diu gaire en el meu favor, però que us agradarà de sentir. Resulta que cada dia ens deien el que faríem al dia següent i la gent que formaríem equip, de manera que llavors ens reuníem i preparàvem el material que ens feia falta, decidíem la manera com faríem l'atac, etc. Doncs bé, en aquella ocasió ens varen dir que havíem de davallar al fons del Mortero de Astrana (si us plau, no el confongueu amb el Morterón), un avenc de més de cinc-cents metres de profunditat, amb una boca més gran que un camp de futbol (ho juro!) i un primer pou de seixanta metres que es feien en un ràpel aeri, sense tocar la paret. Per fer-nos una idea era com rapelar des del sostre de les grades del Nou Camp fins a la gespa. Un cop format l'equip i conegut l'objectiu començàrem a discutir les cordes que ens havíem d'endur. Quan ho tinguérem tot preparat, un monitor ens demanà si ja ho teníem tot llest. Li vam dir que sí i fou llavors quan ens preguntà on havíem posat els bots. Li vàrem dir que per què volíem els bots, nosaltres. Llavors ens va informar que l'aigua, en les topografies de cavitats subterrànies, es representava de color negre i que tota aquella taca negra que hi havia a mig avenc no era altra cosa que un gran llac, el qual calia

travessar fent ús dels bots pneumàtics, evidentment. De manera que, després de fer el ridícul, vàrem obtenir el permís d'aquest monitor per deixar les cordes que venien després del llac, perquè aquest no el travessaríem mai. L'exploració d'aquest avenc, fins al principi del llac, la qual m'ha estat possible de fer dues vegades, és una de les més maques que he fet al llarg de la meua vida i no em faria res de tornar-hi un tercer cop.

Durant aquella primera exploració del Mortero em vaig adonar de la meua poca experiència en el món de la recerca subterrània. Abans d'explicar-vos què va passar he de fer-vos saber que els grans avencs, com que acostumen a tenir molt desnivell, tenen importants corrents d'aire, els quals, quan han de passar per algun pas estret adquireixen violència. És com si tot l'aire que vingués passés per un embut; per poder passar la mateixa quantitat d'aire per una secció molt més reduïda, aquest ha d'incrementar la seua velocitat de forma notòria, ocasionant corrents semblants als vents que es donen a l'exterior. El cas és que el Mortero té un important corrent d'aire que a pocs metres de la seua boca gegant ha de travessar un passatge molt estret. Aquell dia, quan vaig arribar en aquell indret i vaig sentir aquell vent glaçat i humit que em fuetjava el cos i la cara, vaig pensar si no n'estaria fent un gra massa del meu amor per la muntanya. Va ser llavors quan em vaig recordar que el meu material nou només l'havia provat sota la dutxa de casa i que, en condicions extremes, podia no ser el més adequat. Afortunadament, un cop passat aquell passatge, tot tornava a ser més o menys normal i el meu cor havia retrobat la calma.

Finalment, aquell curs de perfeccionament es va acabar i cadascú va marxar cap a casa seva. Però jo, amb un altre company de Granollers vàrem decidir quedar-nos una setmana als Pics d'Europa per poder anar a conèixer aquell territori fins llavors desconegut. Des de casa havíem planificat una sèrie d'excursions, però a l'hora de la veritat es va passar la setmana plovent i no vàrem poder fer el que volíem. Tan sols vàrem intentar de fer una petita excursió que us l'explicaré per animar una mica més el meu relat.

Es tractava de deixar el cotxe a Fuente Dé, un lloc molt turístic i famós pel seu telefèric que constantment puja els turistes dalt de la muntanya i que els en torna a baixar poc després. Des d'aquí havíem de seguir una pista i abandonar-la per una drecera quan ens trobéssim sobre el poble de destí. El cas és que començarem a caminar i, quan ens semblà el moment oportú, vàrem abandonar la pista, prenent la drecera. Al cap d'uns minuts, havíem perdut la drecera i caminàvem per una torrentera avall, amb perill de patinar i estimbar-nos de tan dreta com era. Després d'una estona veïèrem un poble i vàrem pensar que anàvem bé, que havíem perdut el bon camí, però que seguint aquell rierol arribaríem igualment al nostre destí. Deu minuts més avall, no recordo qui dels dos s'adonà que aquell poble era el mateix on, de bon matí, havíem parat abans de deixar el cotxe. Total, que no només anàvem malament, sinó que havíem fet la volta i tornàvem enrere! Si volíem fer l'excursió programada hauríem de tornar a començar gairebé de zero.

Ara que explico això, em ve al cap una altra vegada que vàrem anar al Garraf amb la intenció d'explorar un avenc (el seu nom és

Carles Selike), que ja havíem visitat una altra vegada, per cert. El cas és que hi havia boira i només dues persones sabíem on parava. De manera que anàvem guiant els nostres companys cap al nostre destí. Embolcallats per la boira, anàvem perduts fins que trobàrem una antiga carretera sense asfaltar, la qual ens donà la pista definitiva de cap on havíem de tirar. La seguírem fins que... vàrem arribar al mateix lloc on havíem deixat els cotxes, des d'on havíem partit. Per cert que el dia que vàrem anar per primera vegada a aquest avenc també ens en va passar una de bona, tot i que menys greu. Anàvem tres, el Pep, el Toni i jo, els tres que sempre sortíem junts, com veurem més endavant, i amb el mapa a la mà vàrem arribar a un lloc que suposàvem que no havia de parar molt lluny de l'avenc. Allí hi deixàrem les motxilles i, agafant el mapa cadascú tragué la seva conclusió. Total: que érem tres i que cap dels tres apuntava cap a la mateixa direcció! He de dir que en aquelles dates ja érem uns excursionistes experimentats. Era el moment de prendre una decisió i aquesta va ser que cadascú buscava per on li semblés millor. Al cap d'una mitja hora, després de recórrer mitja muntanya, ens tornàvem a trobar els tres i ja desesperats ens tornàvem a mirar el mapa. Finalment, algú va decidir anar a orinar i, a l'apartar-se escassos metres d'on eren les motxilles, va trobar la boca de l'avenc, una petita esquerda per on es podia davallar a més de cent metres sota terra. L'èxit de la sortida era assegurat.

Altres aventures que he viscut sota terra tenen a veure amb explosions, però abans d'explicar-vos-les us he de dir que els espeleòlegs, els excursionistes subterranis, utilitzem per a il·luminar-

nos una tècnica una mica vella, però no per això menys efectiva. De fet, si encara es fa servir, és perquè no s'ha inventat res millor per substituir-la. Es tracta dels llums de carbur, els carburers, i no carburadors com els passarells acostumen a anomenar-los.

Un carburer ve a ser com una cafetera amb dos departaments, un superior que conté aigua i un inferior on es posen les pedres de carbur. El carbur és un compost químic, que es ven en forma de pedres pudents i que embruten molt les mans. El cas és que quan es barreja amb aigua es descompon i desprèn un gas (l'acetilè) que posseeix la característica de ser inflamable. El carburer, que com he dit sembla una cafetera, deixa passar l'aigua poc a poc al dipòsit de carbur i, a través d'un tub, porta l'acetilè cap a un broquet on es pot encendre una flama. Per a la pràctica de l'espeleologia, aquest broquet incendiari s'ha fixat a la part del davant del casc, de manera que l'explorador duu el carburer penjat de la cintura i té el llum davant dels ulls, il·luminant tot allò que mira. Actualment, aquest sistema ha estat completat amb una petita llanterna frontal, que també està collada al casc, que permet encendre-la en casos d'emergència (sota l'aigua per exemple) i que projecta el seu llum molt més lluny que la flama del carburer.

Doncs bé, l'acetilè, que és altament inflamable i relativament barat, ha estat la causa de les explosions que tot seguit us vull explicar, les quals han tingut per escenari dues de les cavitats que he visitat al llarg de la meua vida.

La primera d'elles em va succeir a la cova Cullalvera, també a Cantàbria, en el transcurs de la meua tercera exploració. Anàvem

només dues persones, una noia i jo. Ella pràcticament no havia fet res d'espeleologia i la duia a aquella cova perquè era relativament fàcil i es podia fer sense problemes. Cullalvera és una cavitat amb una entrada tan gran que l'amo de la finca dins de la qual comença la cova l'aprofita per guardar-hi el tractor, amb remolc i tot, i així s'estalvia de construir-se un garatge.

Després d'una bona estona d'exploració per una cavitat gegantina, on els llums dels nostres carburers es perdien sense trobar res per reflexar-se i guiant-nos només per unes petjades que insinuaven un camí per un sòl relliscós, vàrem arribar a una petita saleta on el carbrer de la meva companya es va cansar de funcionar i no volgué fer més llum. Llavors, com a entès en la matèria, em vaig encarar amb el carbrer amotinat i li vaig donar un quants cops contra la paret (aquest sistema resulta molt bèstia, però, a causa de la prehistòria d'aquest sistema d'il·luminació, aquest és l'únic llenguatge que entén). Però el carbrer seguia sense voler funcionar bé. Després em vaig encarar amb el broquet que semblava estar una mica embussat. El cas és que, quan el vaig tenir llest, em vaig acostar el carbrer amotinat al nas per olorar si produïa acetilè o no. No vaig tenir temps de comprovar-ho perquè, després de la meva teràpia, el carbrer havia començat a funcionar a tota pastilla i expulsava acetilè en grans quantitats i amb molta força. Quan me'l vaig acostar a la cara, l'acetilè que sortia del carbrer es va encendre amb la flama que tenia en el meu casc, mercès a la qual ens hi vàiem. Una flamarada groga i vermella, com un núvol de foc, em va venir a la cara i de l'espant vaig caure enrere, enmig d'una

bassa de fang. Tots els llums es varen apagar i, com vaig poder, vaig encendre la meua llinterna i vàrem donar per acabada allà mateix l'exploració. En sortir a l'exterior vàrem comprovar que m'havia cremat mitja barba i les pestanyes dels ulls i que els llavis els tenia una mica afectats. Evidentment, durant uns dies no vàrem tornar a entrar a cap altra cova, tot i haver planificat moltes més exploracions durant aquelles vacances.

La segona explosió que recordo va ser una mica més angoixant, humida i espantosa, però els seus resultats varen ser menys notables, resumint-se pràcticament a un simple ensurt. Havíem decidit explorar una part que no estava tancada de la cova del Toll de Moià. Aquesta cova és molt coneguda per les restes arqueològiques i paleontològiques que s'han trobat al seu interior, unes restes que han obligat a tancar part de la cova en previsió de possibles bretolades. D'aquesta manera, queda una part de la cavitat que es pot visitar, tot i que és una galeria molt estreta, petita i curta.

De qualsevol manera, amb el Pep i el Toni teníem ganes de fer aquest recorregut i un bon dia de tardor ens hi vàrem acostar. Després de buscar l'entrada, perquè jo hi havia estat de petit, però no me'n recordava d'on era exactament, ens vàrem canviar i vestits amb material per avançar per cavitats inundades vàrem començar a remuntar aquell petit rierol que, sortint del seu interior, ocupava tot el sòl de la cova. Al cap de poca estona recordo que algú va preguntar on estava el petate vermell (els petates són les motxilles especials per a la pràctica de l'espeleologia). Ningú no el va saber veure i vàrem suposar que, en aturar-nos davant d'un pas estret que

ens detenia, el corrent del riu se l'havia endut i havia tornat enrere, tot sol i sense companyia. De manera que un de nosaltres, no recordo qui, va sortir al seu darrera, arrossegant-se per aquells meandres fins que el va tornar al seu lloc. El petate gallineta havia desertat per no passar per aquell indret.

Davant nostre teníem una galeria rectilínia, completament ocupada per l'aigua i que tan sols deixava un espai, no superior als dos pams, per on calia passar amb el cap. Per fer això, calia tenir tot el cos dintre de l'aigua. Vàrem començar a avançar, recordo que anava el primer. De sobte vàrem sentir una explosió. Aquesta explosió era causada per una acumulació d'acetilè provinent del carbur que portàvem de reserva dins del petate. Immediatament vàrem acordar apagar totes les flames per evitar una possible segona explosió. Enmig de la foscor, vàrem deixar que el petate marxés de nou, tot sol, riu avall. Ens vàrem quedar sols, amb el glub-glub de l'aigua que de tant en tant picava contra el sostre uns metres més endavant. Després vàrem sortir, deixant-nos arrossegar pel corrent del rierol fins a l'entrada de la cova. Al cap d'una estona tornàvem a entrar per recollir algunes coses que havíem deixat a dins i per continuar l'exploració. Malauradament, deu metres més endavant d'on érem, el glub-glub que sentíem era la veu d'un sifò que ens impedia prosseguir. En aquell lloc, el sostre era tan baix que l'aigua cobria tota la secció de la cova i no podíem continuar endavant. Allà es va acabar aquella exploració de la cova del Toll. Mesos més tard hi vaig tornar en solitari, intentant arribar al final. Aquell dia no hi havia gens d'aigua -jo creia que era normal que n'hi hagués tanta

aquell dia!-, però tampoc no vaig poder avançar massa més a causa d'un pas tan estret que, anant sol, no em vaig atrevir a passar.

I parlant de sifons i de cavitats amb aigua, no puc menys que explicar-vos el que em va passar una nit a la cova coneguda com el Serrat del Vent de Tavertet (Osona). Abans que res he de demanar disculpes als meus companys de club perquè abans he dit que la nostra entitat era de segona fila i això no és del tot cert. El nostre club ha tingut l'honor d'explorar i estudiar per primera vegada aquesta cavitat que actualment és la primera cavitat de les que es troben excavades en gresos, si fem cas del seu recorregut. Per tant, perdoneu companys.

No fa gaire anys que en aquesta cova es va descobrir l'anomenada galeria Granollers. Aquesta galeria, d'uns set-cents metres de recorregut, ve a ser com una gimcana masoquista ambientada sota terra. En ella, els passos estrets i els banys dins de petits gorgs de no més de trenta centímetres de fons, però per on cal arrossegar-se, són la constant. No m'estranya gens que, en les

primeres campanyes que es varen fer, aquesta galeria passés gairebé desapercebuda. Però no del tot.

Hi havia entre els membres del Grup d'Investigacions Espeleològiques de Granollers, el GIEG, perquè aquest és el nom del meu club, alguns dels vells socis que havien participat en les primeres campanyes i sabien que, en un revolt de la cavitat, hi havia una entrada d'aigua, de temperatura diferent a la del corrent principal i que semblava provenir d'un altre lloc. Ells ja deien que allò podia ser una nova galeria, que caldria explorar-ho, però mai no acabaven de decidir-s'hi. Finalment, un dia, el Salva es va ficar al cap que hi havíem d'anar, perquè allò era important.

Vàrem sortir de Granollers tard, després de sopar en un restaurant dels barats i vàrem arribar a la boca de la cavitat entrada la nit. Hi havíem arribat amb un 850, un cotxe que em sembla recordar que és el darrer que he vist d'aquella marca. El cotxe havia arrossegat la planxa del terra en diversos passatges del camí; en un d'ells, fins i tot, jo havia aixecat els peus del terra pensant que aquest es foradaria. Però no, el cotxe va aguantar, de moment.

Ens vàrem canviar sota una lluna que a mi se'm feia pansida. Ell es va posar un vestit de neoprè, un vestit com el que duen els submarinistes, ideal per anar per dins de l'aigua. En canvi, jo només tenia aquell famós *forro polar* que havia estrenat a Cantàbria i que havia provat sota la dutxa. La diferència entre ambdós vestits és que un és per anar en terreny fred, encara que humit -el meu- i l'altre, és per anar per dins de l'aigua -el que duia ell-. Així equipats, vàrem començar l'exploració. Vàrem arribar on havia de començar la nova

galeria i el Salva s'hi va introduir com si res, passant un pas tan estret que ens apretava el sostre per dalt i el terra per baix. Després varen seguir uns metres més amples, però plens d'aigua perquè ja vàrem veure que havíem trobat una galeria completament diferent. Els primers setanta metres d'aquesta nova galeria no s'han fet mai en menys d'una hora i mitja, dada que donarà al lector una idea de la seva dificultat. Vàrem fer aquests primers metres i ens vàrem aturar en un pas completament sifonat que ens obligava a submergir-nos durant un parell de metres per dins de l'aigua. Llavors, sense pensar-s'ho, el Salva va creuar a l'altre costat i jo no em vaig atrevir a fer el mateix, entre altres coses perquè estava tremolant de fred. El Salva va tirar endavant i jo l'esperava, però en vistes que no retornava em vaig decidir a tornar enrere, a sortir i avisar demanant auxili. Recordo que m'arrossegava tot el que podia, però ni així hi havia manera d'avançar i sortir d'aquella ratonera. A més, el meu cap funcionava tot sol i em semblava que el nivell de l'aigua estava pujant i que calia córrer per salvar la pell. Pensava que a fora estava plovent i que el nivell d'aigua no pujava de cop, que, per tant, calia córrer, sortir d'allà i avisar els rescats, quan vaig sentir la veu del Salva que venia darrere meu. Ell, en tornar i veure que jo no hi era, s'havia posat a córrer perquè s'imaginava que aniria a donar l'alarma i aquesta era innecessària. Quan ell va tornar, vàrem sortir més a poc a poc, tornant al cotxe. El sol va sortir poc després. Quan ja estàvem arribant a casa, se'ns va punxar la roda del cotxe, amb tan mala sort que no en dúiem de recanvi. Em va tocar anar fins a casa corrent i trucar el seu pare perquè li portés una altra roda.

Finalment em vaig ficar al llit, sense desfer la motxilla, i vaig dormir fins molt tard. Després d'aquesta sortida vaig decidir comprar-me un neoprè, que vaig estrenar precisament en aquesta nova galeria Granollers de la cova del Serrat del Vent en una altra exploració. En els treballs de topografia i en les successives exploracions que vàrem fer en aquesta cova, vaig creuar diverses vegades aquell sifò que m'havia detingut aquella nit, una vegada fins i tot el primer del grup. Ara, si em diguessin de tornar-hi, m'ho haurien de pagar molt bé.

Darrera de l'espeleologia he corregut molts indrets que sinó mai no hagués visitat. He estat al País Basc, a Astúries, a Cantàbria diverses vegades, a Andalusia, Aragó, el Vercors francès, etc. I sempre amb aquella incertesa de no saber si quan siguis allà trobaràs la cavitat que busques o de si hauràs de tornar a casa amb les mans buides. En aquest sentit hem tingut molta sort, perquè només recordo un parell de casos que no els haguem trobat a la primera. Normalment, els mapes o les consultes a gent del país acostumen a dur-te fins allò que busques. Com una vegada a Markina, quan buscàvem un avenc que no trobàvem i vaig preguntar a un home si sabia on podia ser. La seva resposta va ser molt clara:

-sí, és allà dalt, on es va suïcidar el meu pare.

Aquell home, amb la boina típica del País Basc, es passejava pel carrer amb un rosari a la mà, potser resant oracions per al seu difunt pare que havia tingut la brillant idea de treure's la vida saltant al buit d'aquell avenc.

Entre els viatges que he fet darrere l'espeleologia vull destacar-ne un que fins i tot té nom propi. Es tracta de Cantàbria'86, perquè el seu objectiu es trobava en aquella comunitat i perquè es va dur a terme l'any 1986. Cantàbria'86 va ser un somni, a vegades un malson, però sempre m'omplirà d'orgull haver participat en aquesta activitat.

En aquesta "expedició" hi vàrem participar tres persones: el Pep, el meu germà (que també es diu Pep) i jo. El nostre objectiu principal era l'exploració completa de l'avenc conegut amb el nom de Cellagua, una cavitat de gairebé vuit-cents metres de desnivell i molts quilòmetres de recorregut. Cellagua forma part d'un sistema conegut amb el nom de Garmaciega-Cellagua; l'entrada per Cellagua t'estalvia uns cent cinquanta metres de desnivell, però implica un major recorregut caminant per sota terra i la travessa d'un engorjat subterrani de més de tres-cents metres de llarg. Endemés, l'entrada per aquesta cavitat, que condueix al mateix punt final, un sifò terminal, permet fer l'exploració amb una quantitat més reduïda de material. Aquests motius ens havien fet decidir per aquesta via, una impressionant successió de pous, dels quals un d'ells supera els cent metres d'una sola tirada. Aquesta entrada en època de pluges és un conjunt de cascades estrident, perquè Cellagua és el desguàs normal de tota una vall que apunta cap a la seva boca. A l'estiu, en canvi, les cascades són seques, però sempre et queda la por de si plourà i el que pot passar en aquest cas.

Vàrem arribar a Cantàbria amb un 127 ple de material i jo, que m'estava esperant allà perquè venia de fer una travessa als Pics

d'Europa, hi vaig pujar com vaig poder i em vaig situar enmig de caixes i petates, cordes i mosquetons. Sort que la Guàrdia Civil no ens va trobar abans d'arribar al mateix refugi on havia fet aquell curs de perfeccionament, el qual havíem reservat per a nosaltres sols. Per fer l'exploració ens calia passar una nit dins de la cavitat, fet pel qual havíem encarregat unes hamaques isotèrmiques que ens varen costar vint-i-cinc mil pessetes a cadascun i on només hi hem dormit una vegada i per escasses hores. Com sembla que una maledicció em persegueixi amb el tema del material, els meus companys em varen dir que les hamaques havien arribat a Barcelona el dia abans que sortissin cap a Santander i, evidentment, no les havíem provat abans. Jo ja em veia repetint el que m'havia passat amb la roba que m'havia provat sota la dutxa.

Vàrem acabar el dia endreçant les coses i provant de muntar les hamaques al mateix refugi, i he de dir que si durant aquella exploració vàrem poder dormir una estona, això va ser mercès a la nostra curiositat infantil que ens va fer muntar les hamaques al refugi. Després de diverses hores de barallar-nos amb elles, vàrem decidir que dins d'una cavitat no les haguéssim pas sabut muntar. El dia següent varen arribar dos companys de Granollers que, aprofitant que tenien vacances, s'havien ofert a ajudar-nos a instal·lar una part del material de l'avenc. De fet, ells anaven a aprofitar-se de la nostra exploració i aquest fet no ens anava malament del tot, al contrari, ens treia una mica de feina. De manera que aviat ens vàrem posar d'acord.

L'endemà, farts de menjar tot allò que ens poguéss donar l'energia que necessitaríem en els propers dies, empeníem el descens dels primers pous de l'avenc. Els nostres dos companys anaven davant nostre i ens havien posat les cordes per on rapelàvem al seu lloc, de manera que per a nosaltres era com anar de passeig. Els vàrem atrapar abans d'arribar a la base dels pous, uns tres-cents metres més avall i des d'allà vàrem anar junts fins que vàrem arribar a l'inici del canó. Aquest és una galeria estreta i molt alta, completament ocupada per una aigua tan profunda que no es toca de peus. En algun pas concret és tan estreta que una persona no hi passa, si no és de perfil. Just on començava l'aigua ens vàrem acomiadar dels nostres amics que es varen quedar amb una cara tota estranya quan varen veure que del petate trèiem una manxa de bicicleta per inflar uns pneumàtics de camioneta que dúiem com a mesura de flotació (el pes del material d'espeleologia fa que l'espeleòleg s'enfonsi, tot i que el neoprè l'ajudi a surar damunt de l'aigua). Però no tots tres dúiem el mateix material, perquè el meu germà portava un matalàs de platja que es tancava amb un tros de plàstic que es clavava en el golet per on s'havia d'inflar.

Quan tot va estar inflat, vàrem iniciar la travessia. L'aigua estava glaçada tot i el neoprè. De seguida les dents ens varen començar a picar del fred que teníem. Fèiem bromes dient que érem els revisors del tren i que volíem picar els bitllets. Recordo les riotes del meu germà ressonar contra la volta de la galeria de veure'ns en aquell estat. Però li va durar poc. Ell no duia neoprè, i és per aquesta raó que anava amb el matalàs, perquè així no s'havia de

mullar. Però vàrem passar un pas molt estret, en el qual els nostre pneumàtics s'apretaven i refregaven contra la paret. Semblava que havien de petar. Havíem posat el meu germà enmig dels dos que anàvem amb neoprè per si queia dins de l'aigua poder-lo ajudar. Quan va passar el pas estret, la tanca del seu matalàs va fregar contra la paret, es va escapar i un soroll estrident d'aire que fugia del lloc on s'havia d'estar ens va fer mirar a tots nosaltres si se'ns havia punxat el flotador. Però no; al cap de poc temps, el meu germà s'enfonsava dins de l'aigua i ja no se sentien les seves riotes. En aquells moments era ell qui volia picar els bitllets dels passatgers d'aquell tren inexistent. Glaçats, després de l'incident vàrem arribar on s'acabava l'engorjat. Allí hi vàrem deixar els instruments de navegació per a la tornada.

Després de l'engorjat la galeria adquiria les dimensions d'un túnel de metro per on caminàvem sense aturar-nos. Després d'una sala immensa es trobava una bifurcació i empeníem la Galería de los Titanes. Com que després hauré d'explicar coses que ens varen passar en aquesta galeria, ara us diré que es tractava de dues galeries paral·leles, potser de mig quilòmetre de llarg, pendents i plenes de blocs que recordaven els de la tartera central del Pedraforca. Al final, tornaven a unir-se i continuàvem fins al sifò terminal. Les dimensions gegantines d'aquestes dues galeries paral·leles eren tals que semblava que estiguéssim caminant per una tartera exterior una nit sense lluna. A escassos metres d'on es tornaven a unir les dues galeries vàrem instal·lar les nostres hamaques i hi vàrem muntar el campament, ben a prop d'un petit

corrent d'aigua. La nostra idea era arribar al fons de la cavitat i, de tornada, quedar-nos a dormir en aquest indret. De manera que empeníem la marxa portant tan sols el material més imprescindible. No m'entretindré a explicar com és la resta de la cavitat per no cansar el lector, només diré que més avall es trobava de nou el riu i es feia un pas entre blocs conegut com la Ratonera, perquè si plovia a l'exterior era una trampa perquè els que es trobaven a l'altre costat no podrien sortir-ne. Per sort, aquells dies no va ploure.

Abans d'arribar al sifò on s'acabava la cavitat calia remuntar una petita rampa que estava equipada amb una corda molt vella. Vaig ser el primer de pujar-hi i, en veure com estava de malament, vaig dir als meus companys que no s'hi pengessin. Però ells ho seguien fent i quan els ho vaig repetir em varen dir que no s'hi repenjaven, sinó que queien! I és que estàvem arribant al límit de les nostres forces. Poc després tocàvem el fons de l'avenc, menjàvem una mica i tornàvem cap al campament.

Després d'hores de desfer el camí que havíem recorregut poc abans vàrem arribar molt a prop del campament. No el vàiem, però el soroll del rierol al costat del qual havíem muntat les hamaques era inconfusible. Si recordeu, he dit que allà mateix s'unien les dues galeries paral·leles. Doncs el cas és que ens vàrem equivocar i en comptes de pujar per la que havíem muntat el campament, ho férem per l'altra. Aquesta equivocació ens va costar més d'un quilòmetre extra de caminada enmig d'aquella tartera subterrània. Quan ja no podíem més, ens vàrem aturar i jo em vaig allunyar del grup per veure si trobava alguna pista d'ons ens trobàvem. Després de pujar

dalt d'un bloc vaig descobrir un llum i vaig veure unes persones. Els vaig saludar, però ells no em digueren res. Vaig pensar que serien uns polonesos que estaven treballant per aquella zona i els vaig tornar a saludar. Després vaig sentir la veu del Pep que em demanava de baixar d'aquell bloc al qual m'havia pujat. Sense adonar-me'n, havia fet un recorregut en cercle i havia pujat dalt d'un bloc gegantí i aquells que veia no eren altres que els meus companys que s'esperaven que tornés i que em miraven amb cara d'estranyats, com dos enzes adormits. Potser algun dia entendran el perquè del meu capteniment.

Amb potser dues hores de propina, vàrem arribar al campament i ens vàrem posar a dormir. Però ningú ho va fer més de deu minuts perquè aquelles condemnades hamaques, en les quals, teòricament, es podia dormir sense necessitat de cap sac, duïen una espelma que cremava al seu interior per escalfar l'ambient. Allà no s'hi podia dormir, primer perquè feia fred i segon perquè la llum de l'espelma ens ho impedia. Havíem pagat vint-i-cinc mil pessetes per passar una nit de poques hores en un jaç on no havíem dormit més que escassos segons. Emprenyats, decidírem tornar cap a l'exterior. Travessar l'engorjat de tornada va ser molt més fàcil, com a mínim no vàrem tenir incidents dignes de menció. Allà on començaven els pous vàrem decidir prendre'ns un cafè amb llet que, com que no teníem cullereta, l'haguérem de remenar amb la clau que dúiem per apretar els cargols dels anclatges d'on ens penjàvem. Si tancaves els ulls i no eres massa fi de paladar, podies oblidar la imatge d'aquella clau plena de fang donant voltes dins d'aquell líquid que se suposava

que era un cafè amb llet. Després vàrem remuntar els pous, molt lentament a causa de l'esgotament i de què cada cop dúiem més cordes i, per tant, més pes. Vàrem arribar a l'exterior, quaranta hores més tard de l'entrada, quan encara era fosc. La caminada fins al cotxe i el viatge fins al refugi varen ser també una odissea en la qual no varen mancar un parell d'al·lucinacions.

Quan vàrem arribar al refugi pensàvem dormir vint o trenta hores seguides, però l'esgotament havia estat tal que al cap de quatre hores ja estàvem tots desperts. Això sí, durant una setmana vàrem ser inútils per fer altra cosa que no fos menjar, beure i reposar.

Una de les exploracions que teníem previstes per aquells dies era la del Morteron del Hoyo Salzoso II, una cavitat de cinc-cents metres de profunditat. Però aquesta exploració la vàrem deixar córrer perquè no teníem ni forces per acostar-nos al lloc on es trobava situada. L'únic que vàrem fer va ser, al cap d'uns dies de sortir de Cellagua, acostar-nos a la seva entrada per tal de saber on es trobava per si un altre dia volíem endinsar-nos-hi. El cas és que vàrem agafar el cotxe i ens vàrem arribar fins gairebé la seva boca, tot i que això no va ser gens fàcil.

En primer lloc ens va caldre fer un tros molt pendent i amb moltes pedres que feien patinar el cotxe. En aquest indret, el Pep, que conduïa, em va dir a mi, que anava assegut al seu costat, que apretés la palanca del canvi de marxes del cotxe per tal que no ens quedéssim en punt mort. Així ho vaig fer i, a mida que ell donava gas i deixava anar l'embrague, començàvem a pujar aquella rampa, tot

fent salts. Finalment el cotxe es va aturar perquè, tot i els meus esforços, la marxa es va sortir. El vàrem deixar caure una mica enrere i, al segon intent, ho vàrem aconseguir.

Passat un coll, començava una gran baixada amb una pista en molt mal estat. Aquesta pista arribava fins gairebé la boca del Morterón. Fer aquell tros de baixada no va ser difícil. Quan vàrem ser a baix un pastor, que després vàrem saber que es deia Tomasín, ens va demanar si hi havíem anat amb un Land Rover. Li vàrem dir la veritat, que només teníem un 127. Llavors ens va mirar i no va dir res, però tots vàrem pensar que d'allà no en sortiríem. I, de fet, ja ens va costar. Per sortir, durant tota aquella pujada, nosaltres vàrem haver d'anar caminant mentre en Pep pujava amb el cotxe. La pista era plena de forats per evacuar l'aigua. En aquests forats, en Pep hi deixava caure el cotxe fins que el càrter li tocava al terra i, després, en sortia gas a fons. En cada nou forat pensàvem que hi hauríem de deixar el cotxe. Però finalment l'habilitat d'en Pep va acabar triomfant, i els altres dos vàrem haver de pujar caminant fins al coll.

Una cosa però ens duu mals records cada vegada que pensem en aquella cavitat. Per ignorància, per comoditat o per vés a saber quina raó, el primer pou d'aquell avenc estava ple d'escombraries que el mateix Tomasín hi abocava per desfer-se d'elles. Quan nosaltres hi vàrem anar, l'entrada era totalment tapada i, per tant, la seva exploració totalment impossible. En altres ocasions, alguns espeleòlegs havien hagut d'arrossegat-se sobre totes les porqueries, entre les quals no hi mancaven restes d'animals en descomposició.

Després diuen que les aigües de les fonts de les valls han perdut les seves propietats curatives!

Anys més tard, vaig tornar a aquell lloc, amb la intenció de fer el Morterón del Hoyo Salzoso I, un avenc que neix molt a prop de l'altre i de tres-cents setanta metres de profunditat. La seva exploració va ser un plaer indescriptible, si és que de la pràctica d'aquest tipus d'activitats massoquiestoportives se'n pot treure algun gaudi, per escarransit que aquest sigui. El cas és que vàrem arribar al seu fons i en vàrem sortir sense patir massa més del compte. Els problemes varen venir un cop ja érem a fora.

Aquesta vegada havíem baixat amb un tot terreny, però aquest tenia les rodes massa gastades. El terra era completament moll i, en intentar pujar, després de diverses hores d'exploració, les rodes varen començar a patinar i no hi havia manera de sortir d'aquella trampa. Algú va dir, més aviat en plan de broma, que hauríem d'esperar que glacés per poder pujar sense problemes. Per acabar d'arreglar-ho, el seu conductor, volent intentar pujar per la gespa que creixia al costat del camí, va encallar el cotxe de manera que aquest va quedar penjat de la seva roda de recanvi. Només teníem una solució: aixecar el cotxe amb el gat, posar-li pedres sota les rodes, una darrera de l'altra, fins que la roda de recanvi no toqués a terra i el cotxe pogués marxar per ell sol. En aquest intent vàrem passar-hi diverses hores, hores que se sumaven a les que havíem malbaratat durant l'exploració d'aquell meravellós avenc. Quan en poguérem sortir ja havia glaçat i en vàrem sortir sense problemes. Després ens vàrem arribar fins a un bar del poble, on ens miraven,

estranyats, com si fóssim extra-terrestres caiguts en aquell paisatge cantàbric. Anàvem bruts, humits, esgotats, masegats, esquinçats, cansats ...

Dels meus records en el món de l'espeleologia n'hi ha un que m'ha tret fins i tot hores de son. El seu escenari és la Vall d'Aran, l'única comarca catalana que es troba en el vessant atlàntic. Fins aquí hi vàrem arribar els membres del GIEG desitjosos de trobar una gran cavitat, com més gran millor, desitjos que finalment es varen veure acomplerts, tot i que no en la mesura que tots desitjàvem.

Si em permeteu, abans de seguir us faré una descripció de la zona que anem a visitar perquè així entendrem una mica més aquelles coses que hi varen passar. Si sortiu d'Escunhau, un poble de la Vall d'Aran que creix proper a la carretera, i empreneu la pista que duu al llac del mateix nom, ho fareu per una pista d'una llargada de catorze o quinze quilòmetres. Aquesta pista s'acaba al final d'un preciós bosc, i just on comencen els prats als quals els pastors, durant l'estiu, duen els seus ramats de vaques a pasturar. Els prats es van enlairant successivament, seguint el riu, fins arribar a una explanada on hi ha construïda una antiga cabana, refugi altra hora de pescadors, pastors i espeleòlegs. Seguint el curs de l'aigua, amb

escassos minuts, s'arriba al llac d'Escunhau o de la Bargadera, on alguns peixos sobreviuen d'estiu en estiu. Aquí s'acaben els prats, que esdevenen parets rocoses. Més amunt tan sols hi ha pedres i les boques d'alguns avencs, boques espectaculars, però que acostumen a no dur enlloc.

En canvi, el llac vessa per dues bandes. Cap al nord, les seves aigües formen un rierol que és el que ha excavat la vall per on hem arribat fins a aquest indret; cap al sud, les aigües xoquen contra la paret rocosa i han hagut de foradar un pas subterrani per on s'escolen. Aquest passatge és impracticable, perquè es tracta d'un munt de blocs que tapen el pas, excepte a l'element líquid que s'hi retorça i es trenca fins a adquirir la forma que necessita per poder-hi entrar.

Doncs el cas és que els membres del GIEG ja feia alguns anys que anàvem de vacances a la Vall d'Aran buscant alguna gran cavitat que ens retornés la fama perduda. Però passaven els anys i aquest gran avenc no apareixia enlloc. Fins que un dia vàrem pujar a aquella vall penjada que conté el llac que perd l'aigua misteriosament. Evidentment, tota aquella quantitat d'aigua implicava una gran galeria per on circular, de manera que ens calia descobrir aquell gran sistema amb el qual ja somniàvem.

Trobar l'entrada a aquest sistema no va ser gens fàcil. Solament l'obstinació d'alguns socis, els quals no dubtaren en escalar parets per anar a visitar petits forats penjats al buit, va permetre la troballa definitiva. Allà dalt, penjat uns cent cinquanta metres per sobre del llac, després de vuitanta metres d'escalada, es trobava la

boca d'una cavitat que a l'hivern es cobria de neu i que semblava ser allò que tots anàvem buscant. D'aquestes i de successives exploracions en va sortir un avenc de prop de tres-cents metres de desnivell, una cavitat que ha esdevingut una de les més grans de Catalunya. En resum, es tracta d'un riu subterrani al qual accedim per una galeria lateral que ve del forat penjat a la paret, del que no coneixem ni l'origen ni el final.

Les successives exploracions a aquest avenc m'han dut algunes anècdotes que seria interessant d'explicar. En primer lloc una referent a aquella cabana que es troba una mica més avall del llac. Aquesta cabana, que no té ni portes ni finestres, moltes vegades es veu envaïda per les vaques, les quals no dubten a fer al seu interior les seves necessitats. Això ha fet que alguna vegada alguns companys del club l'haguessin de netejar amb les mans, utilitzant, això sí, els seus guants d'espeleòleg. Ja se sap que la merda, com més se la remena, més pudor fa.

Doncs recordo que una vegada hi vàrem arribar i que estava una mica bruta, no en excés però. També tenia el sòl ple de pedres planes, unes lloses de pissarra que s'havien usat per posar sobre les caques de les vaques i evitar així d'embrutar-se durant la nit. Excepte un parell dels set o vuit que anàvem aquell dia, tots volguérem dormir a fora, sobre la gespa del prat, evitant-nos així de dormir al seu interior. Però, vet aquí que aquella nit es posà a ploure i, al matí següent, apareguérem tots dins de la cabana, sense preocupar-nos de si estava neta o bruta, de si el terra era pla o estava ple de pedres.

L'avenc de la Bargadera, que aquest és el nom que li vàrem posar a aquella cavitat, és un tractat de massoquisme alpí elevat a l'enèssima potència. Només per arribar a la seva entrada ja t'has de jugar la vida en vuitanta metres d'escalada, uns metres que sempre han estat mal assegurats. Endemés, per la seva alçada, aquesta cavitat no es pot visitar si no és durant uns tres mesos d'estiu. Durant l'altra època de l'any, el lloc per on es fa l'escalada és una rampa de neu i gel que, com si s'avorrís, no té altra cosa que fer que tapar la boca de la cavitat. A conseqüència d'això, les exploracions es concentren en un parell de mesos, fet que contribueix més a que els espeleòlegs es cansin d'anar-hi i ho engeguin tot a rodar. Però la nostra tasca en aquell avenc ha estat un signe inequívoc de constància i de voluntat com demostraran les notes que segueixen. Aquestes han estat redactades una mica sense tenir present la seva coherència cronològica perquè estic escrivint una obra de records i no un tractat d'història.

La història de la seva exploració és plena d'entrebancs i de cops donats on no s'havien de donar. Potser mai, repeteixo, mai, s'ha picat tant en una cavitat per aconseguir eixamplar un pas que després no ha conduït enlloc. Per quatre o cinc vegades hem anat a rebentar una estretor perquè el vent que fa dins la cavitat s'hi escolava. Però eixint d'aquesta en venia una altra, o ens adonàvem que ens havíem equivocat. Recordo que una vegada vàrem baixar amb el Jordi fins al fons de la cavitat per tal d'intentar forçar un pas a cop de martells. El Jordi era i és el president del club i per això, en

sentit carinyós, li diem "Senyor President". De manera que aquell dia, el Senyor President i jo, baixàrem fins al fons de l'avenc. Els darrers metres són pitjors que una sessió sado; imagineu-vos-els: una galeria estreta que t'obliga a anar de perfil, alta, però tan estreta de la part de dalt que t'hi has d'arrossegar per poder passar. Imagineu-vos que constantment el mono se t'enganxa contra les petites pedretes que surten de la paret, imagineu-vos un vent fred i glaçat que corre per aquella estretor i que en un moment determinat has de passar per sota d'un petit raig d'aigua. Imagineu-vos si no s'ha d'estar boig per dir que això és un esport. O, pitjor encara, una ciència. Tot això a més de dos-cents cinquanta metres de profunditat i a tres-cents quilòmetres de casa. Aquí fins i tot els àngels i els dimonis han abdicat de la seva tasca ecumènica i t'hi trobes sol, sol tu i el Senyor President.

Després de mitja hora de barallar-te amb la mateixa pedra, aquesta cedeix i finalment pots avançar... un metre, fins que trobes una pedra més difícil de trencar. Comences a picar i a picar, fins que no pots més. El Senyor President et va rellevant cada dos per tres. I no avancem ni un pam. Finalment, el martell se t'escapa de les mans i es perd definitivament a la galeria que queda a l'altra banda del bloc empotrat. Acabem de decidir que el camí que busquem no és per allà. Només hem de tornar enrere: un tros estret on t'enganxes amb les pedres de la paret, la dutxa d'aigua freda, una xemeneia de vint metres, relliscosa, que has de pujar sense cap assegurança. Penses, per aquí he baixat jo?. Dos-cents metres de pous tallats per algun tram que es fa caminant, en un d'ells baixa més aigua del

compte i tens garantida una dutxa de cinc minuts amb l'aigua glaçada. Això anant de pressa, perquè si t'encantes pot ser pitjor. Nous passos estrets, un pou on cauen pedres, finalment la darrera corda, el darrer pou. Tan sols ens queda el pas estret, fer contorsions per passar-nos el material, respirar l'aire gelat amb la cara aplanada contra la paret, treure'n poc a poc el cap, després el cos, caminar de genolls fins a la sortida. Pujar la rampa de neu, ja a fora, i fer dos ràpels que ens deixaran al principi d'una tartera, baixant la qual vas a parar al llac. Aquí, si no plou, pots descansar, beure aigua i començar a caminar fins al cotxe, tres quarts d'hora més avall. Finalment els catorze quilòmetres de pista, un trosset de carretera, la bolera, un plat combinat que té gust a menja de reis. Una cervesa amb llimonada, un cafè i a buscar un lloc per dormir, en alguna cabana que ja coneixem d'altres vegades.

Aquest va ser el darrer dia que hi vaig anar, perquè finalment un es cansa de tan arrossegar-se sota terra. Recordo ara un dia, força abans dels fets que he relatat, que hi vàrem anar amb en Pep per desobstruir els passos que condueixen al calvari final que abans he relatat. En exploracions anteriors ens havíem aturat en un pas que estava ocupat per un bloc empotrat i, sense saber perquè, ens vàrem trobar els dos embarcats per anar a baixar uns metres més, potser els definitius, tot i que ara ja sabeu que no ho varen ser. El cas és que vàrem arribar al peu d'on començava l'escalada i no teníem massa clar com ho havíem de fer. Ens ho vàrem fer a sorts i li va tocar a en Pep pujar el primer, amb el risc que això comporta en aquesta mena d'activitats. Vàrem estar unes dues hores per escalar

aquells vuitanta metres dividits en dues tirades i, quan vàrem arribar al final, ens vàrem començar a disfressar d'espeleòlegs. Però la desgràcia estava amagada darrera d'alguna pedra i es va presentar en forma de relliscada que va fer que a en Pep se li escapés una bota d'aigua (una Katiuska), que és el calçat que es porta per practicar l'espeleologia. Aquesta va picar contra la canal final per on havíem escalat i va dubtar uns moments de si fer el darrer salt. Per sort es va quedar penjada a mitja paret i amb un sol ràpel podíem arribar on estava. Llavors me'l vaig mirar de fit a fit i li vaig dir:

-ja saps què et toca!

Però ell em va tornar la mirada i em va dir:

-com vols que hi vagi?, descalç?

Aquell dia, com totes les altres vegades, havíem fet l'escalada amb les botes d'aigua, que evidentment no són el millor calçat per escalar. Això ho fèiem d'aquesta manera per no haver de dur pes inútil en la nostra motxilla. Però en aquell moment, el fet d'haver perdut una bota m'obligava a ser jo qui l'anés a recollir. Això ens va fer perdre una bona estona més. Amb tot, però, aquell dia vàrem entrar i arribàrem fins al lloc on havíem de començar a desobstruir.

A diferència d'altres casos, aquesta desobstrucció va durar poc. Després del tros que acabàvem de destapar es veia un pou que vàrem decidir batejar amb el nom de pou de la Bota, en record de l'odissea que havíem passat aquell dia. Però els nostres esforços varen ser inútils. Després de passar aquell pas va caldre obrir-ne un de nou, però allò ja va ser un altre dia perquè nosaltres no dúiem prou material per seguir tirant més avall (no haguéssim avançat gaire

més, com us podeu suposar). També varen ser inútils els nostres esforços perquè aquell pou es digués de la Bota, perquè quan es va fer la topografia de la cavitat, aquest pou no tenia cap nom. En fi, ara ja tots sabeu com s'ha de dir i perquè.

Tot el que us he explicat fa riure una mica, però no és per passar-se gaire perquè aquestes aventures a vegades acabaven malament, com el dia que el Senyor President i un altre soci varen pujar tots sols i aquest va caure al principi de la tartera que estava plena de neu gelada. Com que duia el mono de plàstic que duem els espeleòlegs, la seva velocitat va ser espectacular i la seva manera de frenar una mica primària. Quatre dies després anàvem a casa del Senyor President a visitar-lo perquè en el seu intent de frenar amb el genoll se l'havia fet farinetes. Una experiència que, ben segur, el va ensenyar a frenar en rampes com la que estem esmentant.

Posats a parlar de desgràcies que han tingut lloc en aquesta vall atlàntica, me'n ve al cap una en la qual em vaig veure embolicat i que també va acabar a urgències. Com tantes altres vegades anàvem el Pep i jo, i la nostra missió era explorar una sèrie d'avencs que es troben pel damunt de les parets que tanquen el llac de la Bargadera. Quan aquests cingles s'acaben, deixen pas a un fals planell, terreny que l'aigua ha aprofitat per construir-hi una sèrie d'avencs aprofitant les esquerdes d'aquell terreny calcari. En aquelles dates encara no s'havia descobert l'entrada al riu subterrani a través de l'avenc de la Bargadera i les nostres exploracions es dirigien cap a les esquerdes que es trobaven en aquella zona superior. Segons les nostres hipòtesis, algun d'aquells avencs havia de connectar amb aquella pèrdua d'aigua del llac que s'escolava entre blocs. Es tractava, doncs, de trobar la manera d'arribar fins al riu subterrani i de poder-ne explorar el seu suposat recorregut

subterrani, aspecte aquest que fins avui dia encara no ha estat possible.

Així és que, de bon matí, ens plantàrem en aquell planell superior, exploràrem una sèrie d'avencs que no duien enlloc, bé perquè s'acabaven sobtadament o perquè la seva secció l'ocupava un important gruix de neu gelada que feia impossible aprofundir més. Després de tota aquesta exploració, vàrem baixar al poble a sopar i vàrem anar a dormir en una cabana que ja coneixíem d'altres vegades. Allà ens vàrem posar a dormir, fins que el cos ens va dir prou.

Però el cos no ens va dir prou als dos alhora, sinó que en Pep es va despertar molt abans i, com que tenia gana, va obrir la meua motxilla i es va començar a menjar uns Smacks (blat inflat amb mel), sense cap rancor. Però es veu que no se li varen posar massa bé i al cap de poca estona estava de color groc i molt marejat. No va tardar a començar a vomitar uns líquids molt estranys. El que havia passat és que ell acabava de sortir de l'hospital perquè l'havien operat d'una pedra que se li havia passat al pàncrees i aquest li havia estat extirpat. De manera que els metges l'havien condemnat a fer règim durant tota la vida i a no menjar segons què. I es veu que els meus Smacks eren *segons què*, idea de la qual se n'infereix que tenia prohibit de menjar-ne. Com que es trobava malament vàrem decidir anar venint cap a casa, però al cap de pocs quilòmetres ja no es veia capaç ni de conduir, de manera que em va tocar a mi agafar el cotxe. El problema estava en què jo no tenia carnet i que no havia conduït pràcticament mai un cotxe. De fet, us he de dir que de jove

havia treballat en un magatzem on hi havia molts camions i que a vegades n'havia agafat un amb l'excusa de no fer perdre temps als meus companys de feina tot movent-los, quan en realitat el que tenia eren moltes ganes de conduir. Així és que les meves pràctiques les havia fet a base de conduir camions en aquell magatzem i de fixar-me en com els altres ho feien per conduir el cotxe cap a on ells volien.

D'aquesta manera és com jo vaig encarar-me amb aquell vehicle i com vàrem arribar a casa. En Pep va ingressar poc després a l'hospital. De fet, algun espant no em va mancar, sobretot quan en un revolt em va aparèixer un comboi militar que ocupava més de la meitat de la carretera. Prou por que tenia jo de no trobar-me els guàrdia civils, que em vaig trobar tot un regiment de soldats!

Al llarg de la pràctica espeleològica, una persona normal s'afarta d'embrutar-se cada cap de setmana, de tenir les ungles plenes de fang fins, com a mínim, el dimecres, de menjar porqueries enfangades, de només beure aigua subterrània, d'haver de rentar les cordes i el material després de cada sortida, de sentir la pudor d'acetilè dins del cotxe durant diversos dies, etc. És per això que molts espeleòlegs deixen aquesta pràctica al cap d'uns quants anys, quan ja han fet les exploracions més típiques i alhora més tòpiques. Tan sols alguns segueixen amb la seva afició i, per la seva constància, esdevenen màrtirs de la causa subterrània, herois sense guerra i persones benaurades en el seu àmbit. Però, com ja he dit, el més normal és que un se n'afarti i aprofiti qualsevol excusa per canviar de pràctica esportiva, d'amor a la muntanya.

En el meu cas, aquest canvi es va produir cap al descens d'engorjats, una pràctica molt semblant a l'espeleologia però que presenta diferents avantatges, entre ells el fet que no calgui portar carburers, evitant així el seu perill, que el material a arrossegar és

mínim i el seu pes raonable, que, en comptes d'embrutar-se, un surt ben net del riu, que només has de baixar el riu, mai no pujar-lo, etc. El descens de canons no és altra cosa que un invent francès que s'ha posat de moda i que consisteix a seguir el curs d'un riu com si fossis una gota d'aigua més. Així que cal nedar o saltar petits desnivells; les grans cascades es baixen rapelant, art que consisteix en deixar-se baixar, tal com ho fan les aranyes, per una corda penjada d'un anclatge suficientment resistent. És evident que si un superés una gran cascada "com una gota més" no ho podria explicar a ningú, o com a mínim se li passarien les ganes de repetir l'experiència. Una característica se li ha de demanar al riu per on posarem en pràctica aquest esport: les seves parets han de ser ben altes i com més tancades millor, de manera que facin al més difícil possible el pas dels excursionistes.

Per a la pràctica d'aquest esport en tindrem prou amb un bon vestit de neoprè, com el que porten els submarinistes, un parell de cordes, un aparell per rapelar i quatre tonteries més. En els casos com el meu, en els quals l'excursionista pateix una certa dosi d'hidrofòbia, no estarà de menys aconseguir un salvavides d'aquests que utilitzen en les embarcacions de nàutica i que tenen forma d'armilla. Possiblement no serveixin per a gran cosa, fins i tot hi ha qui dubta dels seus resultats, però és innegable que donen moral i són un bon element de cara a la profilaxi de la hidrofòbia esportiva.

És amb aquest material que un es pot tirar a l'aventura d'explorar els nostres rius o, com diuen els ecologistes, de destrossar-los. Només en alguns casos especials necessitareu altres

materials més específics, però per fer qualsevol exploració mínimament normal en tindreu prou amb el que he dit.

La meva primera experiència en aquest tipus de pràctica comença un dia de tardor quan el meu amic Salva em demana si tinc ganes d'anar amb ell a fer un recorregut en un canó del País Basc francès. Jo, gallard com era en aquells temps, no m'ho vaig voler pensar més i em vaig embarcar en aquella experiència quan encara no tenia el material adequat. El meu equipament seguia essent el mateix que aquella nit a la galeria Granollers del Serrat del Vent. De manera que estava condemnat a morir tremolant com una calàndria en un engorjat d'un país que no era el meu, tot i que fos molt verd. Però vet aquí que el mal temps va venir a ajudar-me en forma de cicló. No, no és cap broma, infinitats de litres d'aigua per metre quadrat en poques hores, vents huracanats, rius sortits de mare, arbres arrencats de cop, carreteres tallades, el caos al sud de França. I nosaltres, amb un Land Rover vell, com si hi volguéssim anar. Aquesta va ser la meva salvació; sort que l'aigua baixava d'un color marronós fort i que gairebé se sortia de mare, sinó potser encara ens hi haguéssim ficat.

Després, com ja he explicat, em vaig comprar el neoprè i el vaig estrenar al Serrat del Vent. Més endavant el vaig dedicar al recorregut dels engorjats, però una de les primeres coses que vaig fer amb ell va ser demanar-li que m'acompanyés en l'exploració de la cova de la Falconera, al Garraf. Aquesta cova és en realitat un riu subterrani que desemboca a nivell del mar, de manera que es produeix un aiguabarreix entre l'aigua dolça i la salada. Per arribar-

hi cal situar-se a l'estació de Garraf i seguir la via en direcció Tarragona, penetrant en un túnel que no té fi. Cal abandonar el túnel a través d'una finestra que dóna al mar i, amb l'ajuda d'una corda, es pot baixar fins a trobar unes escales que ens duen a la boca de la cavitat.

Aquell dia hi havia una mica de mala mar i unes ones més grans del compte impendien d'apropar-se a la seva entrada. Per sort dúiem amb nosaltres un jove company del nostre club que sabia nedar (jo encara no!) i que no va tenir cap problema a penetrar al seu interior i posar-nos una corda per entrar seguidament. La part divertida d'aquesta exploració va ser a la sortida, perquè les ones del mar tapaven tota l'entrada de la cova i havies de posar-te a nedar en el moment que l'ona baixava. D'aquesta manera, la inèrcia del mar et treia enfora; en cas contrari et ficava ben endins. Vaig ser l'últim de sortir-ne. El company que sabia nedar ens deia quan era el moment oportú. Quan em va tocar a mi, em vaig llençar a l'aigua quan ell em va dir, però quan ho acabava de fer el vaig sentir cridar:

-no, ara no.

S'havia equivocat, però ja era massa tard. El meu cos es balancejava al ritme d'aquella ona. Vaig anar enrere i després endavant i encara no sé com en vaig poder sortir tot sol. Encara no sé com va ser que em vaig trobar amb la corda que els meus companys em tiraven als dits, evitant-me així un passeig nàutic per sota dels espadats del Garraf en un dia de mala mar.

Els meus inicis en el món del descens d'engorjats demostren com no s'ha de voler començar la casa per la teulada, sobretot en els esports estúpidament anomenats de risc. Ja he dit què em va passar amb el meu viatge, afortunadament fracassat, al País Basc francès. Ara us explicaré un altre cas que ve a ser el mateix, però amb diferent escenari.

Dins del parc nacional d'Ordesa hi ha un riu que es diu Vello. Aquest riu és una de les bestieses més grans que es coneixen, des de diferents punts de vista. Quan va tenir lloc el que tot seguit us explicaré feia tot just un parell d'anys que s'havia obert el seu recorregut integral (per part d'un grup de Badalona). En aquells dies, el seu recorregut estava prohibit per part de la direcció del parc, però no en la mateixa mesura que ara. Amb això vull dir que encara es podia intentar el seu descens. Així és que em vaig posar d'acord amb uns companys del meu club i hi vàrem anar un cap de setmana normal. He de dir que era la primera vegada que sortia amb ells i que també era el primer engorjat seriós que anava a fer, si

exceptuem aquell de Cellagua. El cas que ens hi vàrem ficar amb un metres més d'aigua que quan els que em portaven ho havien fet!

Els primers ràpels varen resultar freds, però en cap moment perillosos tot i el nivell que duia el riu. Els nostres problemes varen començar quan ens vàrem trobar dalt d'una cascada de nom capritxós: la cascada del Arco Iris. Aquest salt tenia la mala sombra que queia ben bé al mig d'un gorg, de manera que, al fer el ràpel, et quedaves darrere la cascada i dins de l'aigua. Quan el nivell del riu era baix, es podia sortir tranquil·lament d'aquella trampa, però quan el riu portava molta aigua, com aquell dia, la sortida era difícil perquè la mateixa força del salt generava un corrent d'aigua que t'impedia sortir nedant. Érem quatre que anàvem junts i ningú veia clar com vèncer aquell corrent; a la nostra dreta un tronc donava voltes en un remolí sota la cascada. Els més optimistes ens vèiem donant voltes agafats al tronc fins que vinguessin a rescatar-nos. Quan vàrem intentar recuperar una corda, aquesta se'n va anar al fons de l'aigua i no la vàrem poder treure. La vàrem haver de tallar i de quaranta metres que tenia, a penes en poguérem salvar quinze. Al cap d'una bona estona de provar diferents maneres de sortir d'allà, en Xavi va poder escapar de la trampa fent uns passos d'escalada molt delicats en una paret xopa pels esquitxos de l'aigua.

Un cop a fora era qüestió d'ajudar a sortir als seus companys. Ara no recordo com ho varen fer els altres, tan sols sé que quan em va tocar a mi em varen passar una punta d'una corda a la qual em vaig lligar. Jo havia de nedar i ells tibaven de mi per ajudar-me a sortir. Durant uns moments vaig veure la mort més segura perquè la

corda s'havia enganxat al fons del riu i les estirades dels meus companys no feien altra cosa que enfonsar-me dins de l'aigua. Si allò hagués durat gaire, ben segur que m'hagués ofegat, però per sort la corda es va desenganxar amb certa rapidesa. Des d'aquell dia vaig tenir molt clar que en aquest terreny no es pot començar la casa per la teulada i que mai més em lligaria a una corda, que en tot cas m'agafaria a ella de mans perquè, ¿hagués pensat en desfer-me el nus si m'hagués vist ofegat? Aquesta pregunta me l'he feta diverses vegades i la resposta sempre ha estat que no. Sort que la corda es va deixar anar tota sola.

Una altra aventura que m'ha passat i que està relacionada amb el descens d'engorjats ens va succeir al riu Núria. Aquest riu té una zona engorjada des del santuari del mateix nom fins a la seva unió amb el Freser i, després de pensar-ho diverses vegades, un estiu, junt amb en Pep i el Toni, vàrem decidir fer-ne el seu primer descens.

Per tal de dur-lo a terme, una noia ens va pujar amb el cotxe fins a Fontalba, des d'on caminàrem fins al santuari; finalment ens havia d'esperar a l'aiguabarreix dels rius Núria i Freser. Un cop arribats al santuari ens vàrem adreçar al bar i ens vàrem prendre tres til·les per als nervis! Aquell riu ens tenia ben impressionats, i no era per a menys. Ens vàrem canviar després de la presa que hi ha davant del santuari i iniciàrem el descens, de primer saltant-nos alguns ràpels amb l'excusa que el que ens interessava fer era la seva part final. Així és que vàrem anar baixant fins que entràrem a la part on el riu s'estrenyia. Aquí hi ha una petita presa per on vàrem fer un

ràpel i, després de dos saltets, ja sabíem que no podríem tornar enrere, com a mínim amb facilitat.

Amb poc temps vàrem arribar a un salt de veritat, d'aquells que obligaven a posar la corda i a clavar anclatges resistents. Em va tocar anar de primer. Havia de fer un ràpel dins de l'aigua, no massa llarg, desfer-me de l'aparell de rapelar i nedar fins al final d'un gorgelat, on començava una nova cascada. Així ho vaig fer. En arribar a l'inici de l'altra cascada vaig clavar uns pitons per passar-hi la corda i rapelar, però jo no ho veia gens clar. Era el moment de prendre una decisió. Sabia que si baixàvem els tres allà on era jo i si retiràvem la corda possiblement estaríem atrapats. De manera que vaig prendre una decisió: ningú no havia de seguir baixant. Però la meua ordre va arribar tard i ja el Toni havia començat a rapelar i amb el soroll de l'aigua no em sentia. De manera que va arribar fins on era jo i li vaig dir:

-Au, ja podem tornar enrere!

Per sort, aquell dia dúiem material d'emergència i podíem pujar per la mateixa corda que havíem rapelat (no dur-lo en una primera exploració com aquella hagués estat una forma més o menys conscient de suïcidi). Així que amb prou feines vàrem sortir els dos, poc a poc. Llavors calia tornar enrere, però els dos salts que havíem fet abans ens impedièren una sortida per dins del riu. Per sort, una petita esquerda que dibuixava una lleixa molt vertical i herbosa ens va permetre escapar del riu, que ja havia esdevingut una trampa. Efectivament, al cap de poca estona, mentre anàvem a buscar el cotxe, plovia copiosament i començava a pedregar. Dues coses

colpejaven el nostre cap, les escenes que havíem viscut i com ens havíem salvat de la crescuda en el darrer moment i els trossos de gel que el cel llençava contra nosaltres, com si ens volgués castigar amb ira. Contra les primeres no teníem cap altra defensa que el pas del temps, contra les segones, sort que dúiem el casc, una eina que mai no saps ben bé perquè et pot ser útil. Aquell dia li vàrem descobrir una utilitat més. En arribar al cotxe, la nostra companya ens esperava una mica impacient, però per aquest motiu no havia deixat de llegir un llibre de Simone Beauvoir que duia per títol *La sang dels altres*. En veure-ho, tots vàrem arrufar el nas!

Ja que parlo d'aquest riu us diré que la impressió que ens va causar aquesta aventura va ser tal que durant la resta de l'estiu ningú no va pensar a tornar-hi. Tampoc l'any següent no vàrem tenir temps per fer aquella "primera". Dos anys més tard, amb el Pep i tot el material que us pugueu imaginar hi tornàvem a anar amb la idea de fer-ne el seu primer descens. Com que era un dia a la tarda, possiblement un dissabte, ens vàrem acostar a l'última cascada de totes per equipar-la. Així ho vàrem fer. L'endemà intentàrem equipar la resta, però la nostra sorpresa va esdevenir desil·lusió en veure que, durant aquells dos anys que no hi havíem anat, algú havia efectuat el descens que tant anhelàvem. Aquell cap de setmana vàrem tornar a casa amb el cap baix i, encara avui, ens fem creus de la nostra errada. Perquè sembla ser que aquest riu és un dels més bonics de tot Catalunya, com a mínim així ho demostren algunes fotografies que se n'han tret i han publicat diverses revistes de muntanya. Només de pensar que aquella "primera" podia haver estat

nostra! Però el destí va voler que la nostra primera florís no massa lluny d'allà.

Efectivament, uns quilòmetres més avall de Ribes de Freser hi ha un torrent que rep el nom de Torrent de la Corba, encara no sabem per quin motiu. Per arribar-hi cal situar-se al poble de Bruguera, poble on vaig arribar un dia tot sol decidit a trobar un engorjat.

La història havia començat un temps abans, quan, després d'explorar diferents canons que no mereixen aquest nom, els meus companys de sempre, el Pep i el Toni, ja no feien cas de la meva insistència i m'obligaven a pujar tot sol a Bruguera i a explicar-los què hi havia vist. Després de dir-ho moltes vegades i de veure que cap dels meus companys no es donava per al·ludit, vaig decidir anar-hi tot sol, fer quatre fotografies de les suposades cascades i tornar-hi, tots junts, més endavant. El cas és que havia descobert tants engorjats que després resultaven no ser-ho que ja ningú no em volia fer cas. Però aquesta vegada va ser veritat i bona prova de les meves hipòtesis n'és aquell engorjat que vàrem batejar amb el nom de les Gorges del Torrent de la Corba, en un excés d'originalitat, com veieu. Aquesta era la nostra primera autèntica, llàstima de no poder-la convertir en una segona.

Una altra cosa que ens acostuma a passar als excursionistes que practiquem aquest excursionisme més arriscat és que amb el temps l'essència de la nostra activitat, el fet de caminar, va perdent el seu sentit perillós. De manera que quan qualsevol persona faria enrere en un camí perquè el consideraria insegur, l'excursionista que s'ha passat mitja vida penjat d'una corda no dubtarà a seguir endavant. A ell, que s'ha penjat de pregons espadats, no el pot espantar un camí, més o menys pendent, de muntanya. Potser els llamps sí que l'espanten, com em va passar a mi durant una setmana sencera, però el fet de caminar durant hores i hores per indrets on pot posar els peus completament recolzats no li ha de representar cap problema.

De manera que allà per l'any 1988 em vaig decidir a fer la travessa del Pirineu, una "excursioneta" que va des d'Hendaia, al País Basc, fins a Portbou. La meva idea era seguir el que es coneix com l'Alta Ruta Pirinenca, un camí que serpenteja pels cims del Pirineu i que de tant en tant baixa a les valls. Aquesta petita excursió em va

durar vint-i-sis dies, quan en realitat estava programada per quaranta i escaig. El secret d'estar-hi tan pocs dies es va deure en part al fet que jo em duia una petita tenda de campanya a l'esquena, fet que em permetia d'aturar-me on em semblava millor. Aquesta excursió la vaig fer tot sol, en una soledat buscada a propòsit perquè, per a mi, el fet de caminar no m'exigia anar acompanyat com passa en els altres esports que he practicat a la muntanya i que són considerats esports d'equip. Per fer aquesta Alta Ruta en tenia prou amb unes bones botes de muntanya i un sac de moral. De manera que a finals de juliol m'embarcava a Barcelona amb un autocar de línia que em duia fins a Donosti i després a Hendaia. Vàrem parar a Saragossa on vàrem dinar un entrepà i un refresc que anava inclòs en el preu del bitllet. La següent aturada ja va ser Donosti, on feia una setmana que plovia i els rius començaven a sortir-se de mare. L'autopista fins a Hendaia la vàrem fer sota una intensa pluja, però només d'arribar a aquesta ciutat el temps es va aclarir i, tot i que encara hi havia boires, va deixar de ploure.

Havia arribat a Hendaia de nit i em calia buscar un lloc per dormir, però aquest no podia ser una pensió ni un hotel, entre altres coses perquè, tot i no ser massa tard, ja eren tancats. Tampoc no podia anar-me'n a dormir a la platja perquè aquesta estava molla i a més, cada cop més aïlladament, a voltes queien algunes gotes. De manera que vaig decidir emprendre el camí que havia de seguir i muntar la tenda en un prat als afores de la ciutat. En prendre aquesta decisió acabava de condemnar a la inexistència aquella foto en la qual havia de veure-se'm amb la motxilla a la platja d'Hendaia.

El segon dia de la meva excursioneta va estar marcat per la trobada amb un noi, em sembla que va dir que era de Reus, que de seguida vaig suposar que tenia les mateixes intencions que jo. Imagineu-vos que esteu en un lloc on les muntanyes no abasten els cinc-cents metres d'alçada i que us trobeu amb una persona amb una motxilla immensa de la qual hi penja, com una antena surrealista, un piolet. El piolet és aquella eina que els excursionistes fan servir per anar per la neu i que té la forma d'un pic, suposo que ja ens entenem. Jo no en duia, de piolet, perquè em semblava que per on havia de passar no em faria falta, com així va ser. Aproximadament a l'hora de dinar vàrem coincidir amb el de Reus i ja sabíem que anàvem pel mateix camí, cosa que ens va alegrar a ambdós, però que a mi no em feia massa gràcia que volgués dir que, des del segon dia, aniríem junts la resta del camí. Però ràpidament unes nimfes que vàrem trobar al llarg d'aquell mateix dia es varen encarregar de separar els nostres camins. Després d'una estona de caminar junts, vàrem decidir aturar-nos a menjar alguna cosa en un prat on hi havia uns pins que feien unes bones ombres. Va ser aquí on vàrem veure passar, com dues nimfes, una parella de noies alemanyes que també anaven d'excursioneta, a jutjar per les motxilletes que duien a l'esquena. Com sabreu, els estrangers, fins i tot els francesos, acostumen a distingir-se dels excursionistes locals pel volum de les seves motxilles, perquè les seves són molt més petites, no només perquè hi porten les coses mínimes, sinó perquè la seva cartera és més plena i no es preocupen de portar gaire menjar, sinó que

s'aturen a totes les fondes i restaurants que troben al llarg del seu camí.

Després de dinar, vàrem continuar el nostre camí cap a un poble que, si no m'equivoco, es deia Sare. Pel camí vàrem avançar aquelles dues nimfes amb motxilla i vàrem arribar al poble molt abans que elles. Un cop descansats, el de Reus va dir que, com que no duia tenda, aquella nit li interessava dormir bé en algun hotel perquè la nit anterior havia dormit al ras i amb la pluja no havia pogut aclucar l'ull. De fet no sé perquè, però em sembla que ell ja sabia que aquelles dues noies alemanyes passarien la nit en un hotel del poble i, el dia següent, seguirien la seva excursió. De manera que, no sé si abans o després, vàrem acabar bevent cervesa amb gasosa (un bon invent francès) amb aquelles noies i explicant-los cap on anàvem, els dies que hi pensàvem estar, etc. Elles no semblaven tenir un destí fix i, si la nostra excursioneta hagués estat més curta, potser ens haguéssim unit. Però a mi, la idea d'ajuntar-me a aquells tres desconeguts em revoltava. Sabia que amb les alemanyes no arribaria a Portbou ni en somnis (de fet no hi vaig arribar, com veureu, tot i que sí que vaig acabar la travessa). Dic això, no presidit per una manera de veure el món masculista, sinó simplement pel fet d'haver vist el seu ritme i les ganes que tenien de caminar. Endemés, la imatge que tenia de dues noies alemanyes era tan distorsionada com la que ofereixen dues súbdites d'aquest país que passen les seves vacances a Calella. Evidentment amb aquell tipus de dones no es podia anar enlloc!

Però és que tampoc es podia fer gaire més amb el de Reus. Segons ell, no volia caminar gaire els primers dies perquè no se li fessin malbé els peus i es pensava quedar en aquell poble fins al dia següent. Tot i que feia ben poc que ens havíem conegut, la seva deserció em va saber una mica de greu; tampoc no massa, no us penseu. Si em va saber greu, possiblement va ser a causa que ell es quedava en aquell poble amb les dues noies alemanyes que, com que no sabien de què anava la nostra excursioneta, encara dubtaven de si afegir-se a nosaltres o no. De manera que els vaig deixar tots tres bevent cervesa amb gasosa en una terrassa i vaig enfil·lar el camí que em duia de nou a la frontera.

La tarda s'estava esgotant quan vaig arribar al principi d'un bosc, em sembla que era d'avets, en el qual, sense saber ni com ni perquè vaig començar a sentir una malastrugança que gairebé em feia un nus al coll. Només la meva decidida voluntat de continuar ordenava als meus peus de seguir avançant en aquella direcció; mentre, el meu cap s'imaginava que començava a omplir-se el bosc de boira i que es trobava amb uns éssers irrealment, però no pas bons, ans al contrari. El cas és que vaig travessar aquell bosc que tanta mala espina em feia i, quan vaig arribar al capdamunt, on es convertia en un prat, vaig poder respirar. Va ser una de les poques vegades que he sentit aquesta por en la meua vida, una por infundada, basada en el pressentiment que ha de passar alguna cosa. Era com si algú m'estigués mirant, algú que no era una persona sinó un ésser irreal que m'espiava i esperava que li donés l'esquena per fer-me mal. Aquesta sensació era molt estranya perquè només l'he

sentida en aquell bosc i alguna vegada en el cinema veient pel·lícules de terror. Quan vaig sortir del bosc -només fer-ho ja em tornava a sentir segur-, vaig decidir acampar en aquell prat. Vaig pujar gairebé fins dalt de la carena on vaig trobar un petit tros on el terra era pla i, mentre el sol es posava en l'horitzó, jo muntava la meua tenda. Després de sopar vaig pensar en les coneixences d'aquell dia i amb el comiat que ens havíem fet amb el de Reus, un comiat que era un fins ara perquè pensàvem retrobar-nos al llarg de tants quilòmetres com té la serralada del Pirineu. Però ni a ell ni a les dues alemanyes no els he tornat a veure mai més.

Després de quatre o cinc dies de caminar vaig arribar a un lloc on vaig plantar la tenda i va estar dos dies seguits plovent. El primer dia vaig estar dins de la tenda fins que ja no podia més i vaig decidir continuar sota la pluja. Era mitja tarda i ja no suportava més aquella tortura d'estar sol dins d'una tenda, sota la pluja. Al cap de poca estona estava xop de cap a peus perquè el vent m'arremangava la capelina (impermeable amb forma de capa que es posa per damunt de la motxilla i evita que aquesta i l'excursionista es mullin). Quan ja estava a punt de fer testament, vaig descobrir una cabana que en realitat era un refugi de caçadors i m'hi vaig instal·lar fins al dia següent, no sense haver de prendre el lloc a uns ratolins que hi vivien abans que jo. Aquell dia em vaig sentir un *squater* sense sentiments, però és que a fora seguia plovent.

El dia següent seguia plovent i a més a més hi havia boira. La pluja cada cop era menys intensa, però la boira m'impedia d'abandonar aquell refugi que havia ocupat la nit anterior. Però de

nou va ser la meva impaciència, el meu neguit, allò que va decidir per mi. Després d'un parell d'hores de pensar que marxava i de tornar-m'ho a repensar, vaig fer el cop de cap definitiu. Havia decidit que encara que hi hagués boira, aquesta no seria cap obstacle seriós perquè la topografia del terreny em permetia orientar-me amb facilitat. Endemés, si em perdia, duia la tenda i suficient menjar com per acampar a qualsevol lloc i esperar que la boira escampés. Tanmateix, si les coses anaven mal dades, estava segur que seguint el curs de l'aigua arribaria a un riu, i després a un poble.

De fet, no em va fer falta arribar a cap d'aquests extrems perquè a mesura que m'anava enlairant, tot seguint la carena, la boira es va anar fonent. Llavors va ser quan em vaig adonar d'un fet que es repetiria molts altres dies i que, quan ja el coneixia, ja sabia quina cara hi havia de posar. Es tracta que al Pirineu acostuma a haver-hi més humitat a la cara nord, és a dir, al vessant francès. De manera que des de dalt d'aquella carena veia tota la part sud del Pirineu amb un sol d'agost esplendent mentre, al nord de la frontera, França semblava haver desaparegut sota un mantell blanc. Aquesta situació es va repetir durant molts altres dies i al final ja m'hi havia acostumat tant que si dormia al vessant nord ja trobava a faltar el meu company, el fantasma del llençol blanc.

Durant els primers quinze dies de la meva excursioneta el mal temps va ser una constant. I quan em vaig començar a acostar cap al Pirineu Central, el mal temps va esdevenir fins i tot perillós. Després d'uns quants dies en què la meva preocupació era la boira, varen

venir un parell de jorns tranquils, de sol, durant els quals em vaig poder banyar en un riu l'aigua del qual estava glaçada. Però una tarda, arribant al refugi d'Arremoulit vaig haver de fer una carrera sota unes gotes gegants i sentint uns trons que retrunyien per les muntanyes veïnes. Era molt fosc perquè el cel estava ocupat per uns núvols negres, però de tant en tant els llamps que queien s'encarregaven de recordar-me que la foscor era millor que aquell devessall de llum i de corrent elèctric. A més feia vent, un vent empipador i punyetetes que m'arremangava la capelina, motiu pel qual hagués arribat ben xop al refugi de no ser perquè el destí va voler que la tempesta comencés a caure desbocadament en el moment que passava el llindar d'aquella porta.

Aquella nit pràcticament no vaig poder dormir en aquell refugi. La calor que hi feia en va ser la causa. Mig *zombi*, amb les primeres clarors del dia, empenia el camí que em duria de nou a l'altra banda de la frontera, a la zona coneguda com Piedrafita. Em va venir just d'arribar-hi abans que comencés a ploure, perquè el cel s'anava tenyint de negre, i, evidentment, quan va tenir prou tint el va deixar caure en forma de tempesta. De nou els llamps i els trons retrunyien contra el massís del Balaitús, però aquesta vegada era dins d'una cabana en no massa bones condicions junt amb una vintena més d'excursionistes que esperàvem que parés de ploure. Quan ho va fer, el sol va brillar de nou i ningú hagués dit que podria tornar a ploure. El cas és que, poc a poc, vàrem arreplegar les coses i vàrem marxar en direcció al coll de la Facha, el qual ens duia de nou a França. Si ara parlo en plural és perquè havia fet amistat amb una gent de la

Rioja alabesa i ens disposàvem a fer aquell tros comú del nostre recorregut tots junts.

Fins al coll de la Facha hi havia un parell d'hores de pujada, durant les quals el cel es va començar a tapar de nou. Arribant a les envistes del coll, on una congesta de neu havia esdevingut passatge obligat, jo m'havia avançat una mica a la resta de companys interins amb els quals anava. De fet, si m'havia avançat era a causa de l'estat del temps, perquè ja pensava que podia caure una nova tempesta i, en aquell lloc, l'única solució que hi veia era tornar enrere i refugiar-me al mateix refugi d'on havia sortit. Però hi havia una altra alternativa que consistia a creuar el coll abans que comencessin a caure llamps i després buscar aixopluc en un refugi de l'altre costat. De manera que, quan va caure el primer llamp, em trobava a molts pocs metres del coll i només vaig haver de fer una petita carrera per trobar-me a l'altra costa de la carena. Vaig seguir corrent fins que el cor em va dir prou per una tartera de pedres petites. Al cap de poca estona la tempesta havia passat i ja tornava a fer un sol d'agost esplendent. Després de dinar vaig arribar al refugi Wallon, on em vaig retrobar amb els meus companys interins a mitja tarda.

En previsió d'altres possibles tempestes vaig passar tota la tarda a les rodalies del refugi. La meva intenció no era quedar-m'hi, sinó marxar-ne quan faltés un parell d'hores per fer-se fosc. D'aquesta manera no era gaire possible que m'agafés una nova tempesta i, si el temps m'ho permetia, podia arribar a plantar la tenda a prop d'un llac que hi havia a una hora i mitja del refugi. Si

feia mal temps, em podia quedar al refugi, tot i que deien que no hi havia places (encara que tothom sabia que pagant algun raconet et trobarien aquells francesos amb mentalitat usurera).

De manera que vaig acomiadar-me dels meus amics interins i vaig iniciar l'ascens cap al llac d'Aratille. Però, fixeu-vos si n'era en aquells dies de desgraciat, que quan arribava al llac el cel s'havia cobert de núvols negres. Vaig muntar la tenda i m'hi vaig ficar esperant la tempesta que no tardaria a caure.

De primer se sentien els trons que ressonaven per les valls llunyanes. Amb el seu soroll podia seguir l'evolució de la tempesta i, al cap d'una estona, tenia clar que aquesta s'acostava cap a on jo era acampat. No va tardar a arribar. Primer varen caure un parell de llamps tan a prop meu que vaig haver de sortir de la tenda per anar de ventre perquè ja no m'aguantava més. Llavors va començar a ploure a bots i barrals. En previsió, m'havia assegut a sobre del meu aïllant i, en un moment determinat, vaig voler comprovar si l'aigua s'havia escolat per sota de la tenda. Vaig posar la meva mà al terra de la mateixa, esperant sentir una mica d'humitat i, sorpresa!, la meva mà es va enfonsar dins de quatre dits d'aigua. Més tard, quan la tempesta ja havia passat, vaig sortir i vaig veure que tenia la tenda muntada a l'interior d'un clot que s'havia inundat completament. Vaig estar una bona estona traient aigua amb el plat i fent un regueró de desguàs que buidés aquell clot. Aquella nit vaig dormir molt humit, però vaig dormir, no com l'anterior. Potser d'esgotament. Durant la nit es varen repetir les tempestes, suposo que amb menor virulència, però jo vaig seguir dormint, només alguns

renecs varen escapar-se'm. Possiblement fossin ells els que espantessin el mal temps.

El dia següent es va aixecar mig ennuvolat. Era un d'aquells dies tímids i indecisos, d'aquells que no saben imposar la seva decisió. Li va costar de posar-se a fer mal dia. Primer va entrar boira, una boira que no podia venir sinó del nord, i després va començar a ploure, sense trons ni llamps, sense massa aigua, però va seguir plovent durant vint-i-quatre hores. Per postres, allà on em volia quedar a dormir, el refugi de Baysellance, estava ple a vessar (ni tan sols vaig poder entrar al seu interior de tanta gent com s'hi havia resguardat de la pluja) i vaig haver de continuar caminant unes tres hores més (tres hores més quan ja no pots fer un sol pas!), sota la pluja fins a una cabana on hi vàrem passar la nit un grup d'holandesos, un parell de grups francesos, una parella de manyos que només sabien dir "je ne comprend pas" i jo, que tot i tenir tenda no tenia ganes de muntar-la al carrer. Al dia següent el mal temps s'havia acabat. Arribava a Gavernie rodejat de burros, cavalls i turistes. Com un més passejava pels carrers buscant un mapa que havia de comprar, noves provisions i una cervesa amb gasosa, invent que els francesos ja et venen envasat en origen.

Recordo que dos dies després vaig perdre la meva càmera fotogràfica, o que potser me la varen fotre, no ho sé. El cas és que em va desaparèixer. Que després vaig conèixer un grup de gent d'Azpeitia amb qui ens vàrem fer molt amics, sobretot després de trobar-nos de bon matí en una font al mig de la muntanya i que comencéssim a parlar en francès, un francès estrany per a les nostre

orelles, però francès al cap i a la fi. Va ser després, quan el meu interlocutor li va dir a un dels seus acompanyants

-Oye, ¿cómo se dice...?

que em vaig adornar que estàvem fent el passarell tots plegats. Amb aquesta gent vàrem caminar tot el dia junts, fins a l'hora de dinar que ens vàrem separar. Però al dia següent, esmorzant al refugi de Viadós, ens vàrem retrobar. Després de la coincidència vàrem decidir arribar junts fins a Benasc, on vàrem sopar en un restaurant, molt bé per cert.

Aquí vaig conèixer una altra parella de bascos, eren d'Ataun, que també feien la travessa del Pirineu, però que eren una mica més bèsties que jo, perquè no duïen tenda ni menjar ni gairebé res. Dormien quasi cada dia al ras, allà on se'ls feia de nit; es passaven el dia caminant. Però aquella nit a Benasc era diferent per a tots, perquè aquesta població aragonesa està situada, més o menys, al mig de la travessa del Pirineu i això s'havia de celebrar. Recordo que aquella nit, després del sopar, em vaig ajuntar amb els dos d'Ataun i vàrem veure una quantitat gens insignificant de wiski. Al dia següent, a la fonda on ens hostatjàvem amb els d'Azpeitia, hi havia dos excursionistes més, plens a vessar de wiski.

Els d'Azpeitia varen marxar de bon matí i no els vaig tornar a veure en tota la travessa; en canvi, amb els d'Ataun, que varen marxar més tard de la fonda, vàrem arribar junts a la Mediterrània, després de retrobar-nos al coll de Noucreus, prop de Núria. Aquell dia era diumenge i dins del meu programa hi havia no fer res durant tot el matí. De manera que me'n vaig anar a dinar a un restaurant de

mala mort on em serviren un pollastre horrible, però que me'l vaig menjar. Després de dinar, anava a sortir del poble quan vaig mirar al cel i vaig veure que es preparava una darrera tempesta. Vaig fer marxa enrere, vaig entrar en un bar i em vaig prendre una cervesa i uns cacauets mentre fora queia una tempesta espantosa. Quan tot era dat i beneit vaig sortir del bar i vaig seguir la travessa.

La meva excursioneta em va dur cap a la Vall d'Aran i cap a Andorra, passant després tot el Pirineu Oriental i anant a acabar, no a Portbou com era el meu projecte, sinó a Banyuls sur Mer perquè ens va semblar que seria més ràpid i menys extenuant que caminar sota el sol mediterrani durant un parell d'hores més que ens feien falta per arribar a Portbou. De totes maneres, l'objectiu era complert perquè havia travessat d'un mar a l'altre en només vint-i-sis dies. Tot un rècord, segons per a qui. Ho vàrem celebrar menjant-nos unes anxoves amb pa amb tomàquet un cop que el tren ens va dur a Portbou.

D'aquesta travessa en recordo una dada molt curiosa i és que durant els dies que va durar només em vaig fotre de cap una sola vegada i, maleïda la gràcia que em va fer, no vaig poder-ho fer quan estava sol enmig de la muntanya, sinó que vaig caure just en el moment que em venia de cara un altre excursionista. Us sembla poca la meva vergonya?

També recordo com en arribar a Arlès, buscant un lloc per sopar, junt als dos companys d'Ataun, ens anàvem a ficar en un bar molt-respectable del centre d'Arles i no ens hi varen deixar entrar. Evidentment, ens vàrem indignar molt, indignació que repetírem

quan, per tal que no ens fessin fora, ens vàrem asseure en una terrassa d'un bar-més-discret. Aquí ens va sortir l'amo del local dient-nos que anaven a tancar (encara no era fosc, però). Finalment, algú, em sembla que l'amo d'un altre bar, ens va donar l'adreça d'un local-de-mala-mort regentat per un exlegionari. Aquí sí que ens varen donar sopar, però només entrar al lavabo per rentar-nos les mans ens vàrem adonar de la raó de tant estrany capteniment per part dels habitants d'un petit poble que no tenien pas fama d'antipàtics. Després de diversos dies de marxa, els nostres cabells i la nostra cara havien agafat tal quantitat de pols que fins i tot nosaltres vàrem haver de reconèixer que no ens estranyava el seu comportament. El que ens havia passat és que havíem volgut sopar en un poble veí, on només hi havia un restaurant, però aquest era tancat perquè feien festa. De manera que havíem hagut de córrer per arribar a Arles abans que no tanquessin tots els locals i amb les presses no havíem tingut temps de netejar-nos ni una mala mica. Evidentment, després de sopar vàrem anar al riu i ens rentàrem de dalt a baix. Aquella nit vàrem dormir a sota del pont del riu Tech. Però, ben nets, prenguérem una copa a la terrassa d'on ens havien fet fora amb l'excusa que anaven a tancar, que encara era oberta.

Després d'acabar la travessa vaig estar a casa i, com que em sobraven dies de festa, al cap de tres nits ja tenia la roba neta i la bicicleta preparada per sortir de nou cap al Cantàbric. Aquesta vegada anava a visitar els meus amics d'Azpeitia i una parella de Bilbao que havia conegut durant la meva travessa, com us podeu suposar un dia sota la pluja. Amb ells havíem passat dos o tres dies i

els havia demanat l'adreça per escriure'ls o anar-los a veure. No us podeu imaginar la sorpresa que es van endur quan em varen veure arribar amb la meva bicicleta, després de set dies de pedalar per aquells mons de déu. Per cert que d'aquesta excursió cicloturística en recordo una anècdota molt divertida.

De fet, anar d'excursió amb la bicicleta té l'avantatge que vas passant per pobles i, per tant, no has de carregar cap quantitat excessiva de menjar. Però a més té l'inconvenient que passes per davant d'una quantitat impressionant de restaurants, fondes i altres cases de menjars amb l'increment de les temptacions que això representa. Doncs bé, quan vaig arribar a Donosti, vaig agafar el dia que després seria el més calorós de tot l'any en aquella zona. Com a mínim així ho deien els de la tele, que ja sabem que no diuen mai mentides. El cas és que em va agafar com una mena d'insolació galopant, de la qual no me'n vaig adonar fins després de sopar. Perquè el cas és que aquell dia vaig deixar-me temptar i vaig acabar sopant en un restaurant-fonda on m'havia aturat per passar la nit. El menú era molt car, però tenia l'avantatge que els plats que hi havia eren bons, i cars evidentment. Així que em vaig menjar un entrecot regat amb un vi negre molt ferreny, plat aquest que era la primera vegada que menjava (també ha estat la darrera). Però el sol havia dipositat en el meu cos la llavor de la malaltia i, just ficar-me al llit, havia de sortir cap al lavabo per treure tot aquell entrecot tan desitjat i que tan car m'havia costat. Va ser una d'aquelles nits que més val oblidar, tot i que al dia següent ja estava de nou sobre la

bicicleta, com si res. Però, en les successives anades al lavabo, em demanava de què m'havia servit aquell entrecot tan car.

Pocs dies després tornava amb el tren cap a Barcelona, després de passar uns dies a Bilbao amb aquells amics, el Fèlix i l'Asun. El Fèlix era psicòleg, però no havia trobat feina i jo en aquella època només era llicenciat en història contemporània i treballava d'ebenista per guanyar-me els entrecots que després d'un dia de sol vomitava en un bany d'una fonda de segona categoria de la costa basca. Amb ells vaig visitar les rodalies de Bilbao, perquè la ciutat ja la coneixia d'altres ocasions. Fins i tot vàrem decidir desplaçar-nos fins a la província d'Àlaba, prop de la frontera amb Navarra, per tal de fer un descens d'un avenc que en realitat era un riu subterrani. M'explico.

Es tractava d'anar a la Leze. Aquesta és una cavitat subterrània per on circula un riu, un petit Guadiana. Aquest riu es fica dins de la roca, fa un reguitzell de cascades, un petit llac i surt a l'exterior unes dues hores més tard. Sempre recordaré aquesta exploració com una de les més fredes de la meua vida, perquè la fèiem amb pantalons curts i sense neoprè. A més, com que es tracta d'una cavitat subterrània, calia dur algun sistema d'il·luminació, fet que havíem solventat amb unes llinternes-frontals que feien més aviat poca llum. Evidentment, per a algú que hagi provat els plaers de l'espeleologia ben practicada o del descens de canons amb mesura, aquesta exploració havia de representar un no-sé-què nou i diferent, barreja d'emoció per experimentar alguna cosa nova i de cagarrines porugues de pensar que, si dura unes hores més, d'allà no

en sortim tots sols. Però en vàrem sortir sense necessitar cap tipus d'ajuda externa.

Una altra vegada, a la serra de Guara (Osca) vàrem tenir una altra curiositat per explicar. Per tal que us feu una mica a la idea us diré que anàvem a fer el descens del riu Vero, un riu d'aquells fàcils, però molt macos i que per això sempre ha estat víctima de currues infinites de gent que vol fer el seu descens, especialment en els darrers anys. Imagineu-vos si hi va gent, a fer-ne el descens, que l'última vegada que hi vàrem estar s'havia fletat un autobús des del càmping que hi ha al final del seu recorregut, un autobús que fa aquest recorregut cada dia.

Aquella devia ser la tercera vegada que anàvem a recórrer aquell riu i sabíem que encara que ploués no era perillós. Per això no ens preocupava que el cel s'estigués tapant i posant-se negre, tot i que sabíem que hauria de ploure. En qualsevol altre cas, la prudència ens hagués fet renunciar al descens, però amb el coneixement que en teníem sabíem que no hi havia cap perill. Així és que vàrem començar el descens, els primers metres del qual es fan

caminant. Quan estàvem a punt per arribar al lloc on el riu s'estreny, vàrem trobar un francès que pujava tot esporuguit pel que ens venia a sobre. Ell, que patia més per nosaltres que per ell mateix, perquè ja havia decidit fer enrere, ens va demanar si portàvem "ropes". Nosaltres, creient que es referia al neoprè, li vàrem dir si no veia com anàvem vestits. Llavors, amb un accent molt delator, ens va explicar que per *ropes* els francesos entenien les cordes i que ell volia saber si dúiem cordes per evitar els passos més delicats. Li vàrem dir que sí i les hi vàrem ensenyar per si de cas. Poc després seguíem el nostre recorregut.

A mig camí, aproximadament, el cel es va posar completament negre i no va tardar a començar a ploure a bots i barrals. De les parets que tancaven el riu queien cascades d'aigües fosques, els afluents laterals venien crescuts, sortits de mare i bruts, l'aigua, progressivament, va perdre el color verd i va esdevenir marronosa. Però, a part d'aquests petits canvis, res de perill havíem de témer per nosaltres. De manera que baixàvem contents comentant la crescuda que estàvem vivint des de primera línia. Així vàrem atrapar un grup de francesos que anaven més lents que nosaltres, amb els quals arribàrem junts fins al lloc on es comença el camí de sortida, que duu al poble d'Alquézar.

Quan vàrem ser a la sortida, va deixar de ploure. Els francesos estaven preocupats perquè un dels que anava amb ells no el trobaven enlloc i es temien el pitjor. En aquests casos, els autèntics excursionistes es diferencien dels dropos en què sempre seran capaços d'ajudar aquells que ho necessitin. En aquell cas, aquells

francesos necessitaven ajuda, però no la varen rebre d'altres compatriotes seus que marxaven com si res hagués passat. Tan sols nosaltres vàrem restar amb ells, fins que ja es feia fosc. El seu company perdut no va aparèixer tot i que el vàrem esperar, el vàrem cridar, se'l va buscar... Decebut, vàrem caminar cap al poble, jugant l'última carta que era que estigués esperant-los a la fonda on s'hostatjaven. Si no, només ens quedava una feina a fer: avisar la Guàrdia Civil i els equips de rescat.

Vàrem arribar al poble i vàrem anar a la fonda, en el bar de la qual el trobàrem prenent-se un refresc, com si res no hagués passat. Ens en vàrem alegrar i li vàrem fer explicar què havia passat. Segons ell, quan havia començat a ploure havia fugit cames ajudeu-me muntanya amunt, sense mirar si els altres el seguien. En veure que estava sol, havia decidit anar-se'n al poble i esperar els seus companys. Un altre detall diferencia els excursionistes dels passerells: en un cas com aquest mai no s'havia d'haver permès trencar el grup i que un dels seus membres marxés tot sol, sense saber on anava. Com a mostra d'agraïment, els nostres nous amics ens convidaren a sopar una paella d'aquelles que fan a l'Alt Aragó i que més val no comentar. Però com que per a alguns francesos, a aquesta banda del Pirineu només tenim paelles i braus, els nostres nous coneguts s'hi llepaven els dits. Nosaltres vàrem arribar a la conclusió que era la més dolenta de totes les que havíem menjat mai, però això res no hi fa per l'amistat que acabava de néixer entre nosaltres.

Després de sopar ens vàrem acomiadar d'ells, rebutjant les seves invitacions a quedar-nos a la fonda i a esmorzar plegats al dia següent. Aquella nit vàrem fer un bivac sota d'un pont on els mosquits ens varen atacar sense pietat.

Però no totes les alarmes d'accidents a muntanya són falses, com ho demostra l'accident que vàrem patir amb en Pep en un canó del País Basc francès. De fet, l'accident no va ser cap cosa de l'altre món, una lleugera ferida amb molta sang i prou, però no es pot negar que va ser espectacular. Aquell any teníem quinze dies de vacances i ens havíem decidit a anar al País Basc francès amb la idea de dedicar-nos a fer uns quants rius d'aquella zona, un d'ells, el primer de tots per cert, el famós Holzarté, aquell que una vegada em vaig salvar de morir-hi gràcies a un cicló providencial. Aquell estiu, el primer dia de vacances vàrem fer el seu descens. La nostra conclusió és que no estava del tot malament, però que n'havíem fet altres de molt millors. El segon dia de les nostres vacances volíem fer el canó d'Althagneta.

Aquest canó és un afluent de les gorges de Kakouetta, unes gorges precioses que han estat preparades per a la visita turística, previ pagament del peatge aprovat pel ministeri corresponent, evidentment. El riu en si no és cap cosa de l'altre món, però després de l'Holzarté ens va semblar el més maco de la zona. Ens hi vàrem ficar de bon matí, després d'una llarga caminada per un escenari preciós. El riu en si estava sec i avançàvem, amb el neoprè posat, per un canó que només tenia alguns gorgs plens amb una mica

d'aigua. Després de fer la part més difícil, en l'últim ràpel abans d'arribar a Kakouetta, a en Pep li varen patinar els peus amb tan mala sort que es va enganxar la mà entre la corda i la paret. Com que la roca era molt tallant, la seva mà es va esquinçar i se li va rebentar una vena d'aquelles grosses. Jo, que havia baixat abans que ell, en veure'l em vaig acostar a sota, just on queia un raig de sang que em va espantar sobremanera. Llavors em digué que li agafés la corda perquè, quan es rapela, si li agafes la corda no pot baixar. De manera que jo li feia d'assegurança perquè no acabés de caure.

Va baixar com va poder i, després de caminar una mica, arribàvem a Kakouetta, però en un punt on el camí turístic s'havia convertit en un camí de cabres. Calia parar atenció al meu company per evitar que se'm fotés de cap, perquè entre la sang que perdia i el mareig que duia només de veure-la, amenaçava amb perdre el coneixement d'un moment a l'altre. Vàrem fer un parell de ràpels obligats; jo l'assegurava perquè no caigués i així, com vàrem poder, vàrem arribar on el camí turístic era una realitat. A partir d'aquí caminàvem de pressa, jo al davant i ell al darrere, saludant els pocs turistes que a aquelles hores eren per allà. Una parella, ja gran, de turistes francesos es varen creuar amb nosaltres i ens varen saludar amb els seus "bon jour" característics. Nosaltres no els vàrem dir res i, quan ja els havíem passat, ens varen demanar si ens havíem fet mal. Sense aturar-nos vàrem sortir d'aquell infern turístic. La gent, ens miraven amb cara estranya quan ens veien vestits d'aquella manera, amb el neoprè i els petates, però la seva cara es convertia en no sé què quan veien aquella mà vermella de sang del meu

company. Endemés, tot el seu neoprè era vermell, però per sort no es notava molt perquè el tenia de color negre i això ajudava a dissimular.

Allà on els turistes pagaven la seva entrada vaig demanar on podia dur el meu company. Em varen adreçar al poble, a cal metge. Aquest era un metge de capçalera de poble, tot i que francès; també molt sincer. Fent ús de la seva sinceritat em va dir que l'única cosa que podia fer per nosaltres era desinfectar la ferida i tapar-la-hi, però que allò necessitava punts i que calia que anéssim a un hospital. De manera que no ens va fer altra cosa que indicar-nos on era l'hospital de Pau. Allà hi vàrem arribar gràcies a la meva habilitat conduint cotxes, que com recordareu no tenia carnet, però no era la primera vegada que em dedicava a aquesta activitat tan altruista. A l'hospital el varen cosir com a una botifarra i, quan ja anàvem a marxar, en Pep es va marejar. Les doctores varen dir que era que feia molta estona que no menjàvem res i li varen donar glucosa, en Pep va dir que era que s'havia mirat la ferida i jo vaig pensar que s'havia enamorat d'aquella noia rossa que tan bé l'havia cuidat, que no volia marxar-ne en una paraula.

Era tard i anàvem amb el cotxe cap a la frontera. Vàrem decidir quedar-nos a dormir a prop de la carretera i, el dia següent, tornar cap a casa. L'endemà, recollia la tenda i em posava al volant. En Pep em deia que no podia conduir, que hauria de passar la frontera conduint jo, que ja m'ho faria amb la policia. I aquí em teniu passant la frontera per Somport, nerviós com una fulla d'arbre, mentre un policia nacional se'n va amb els nostres carnets

d'identitat. Al cap d'una estona surt i em fa obrir el portamaletes del cotxe. Si sabéssiu la feinada que vaig tenir per fer entrar la clau al pany de tant com tremolava! No sé si per pietat, finalment, ens varen deixar marxar i vàrem arribar a casa sense cap ensurt digne de menció. Aquell dia vaig decidir que ja era hora de treure'm el carnet, però com diuen a Castella "del dicho al hecho hay gran trecho" i encara em va costar anys decidir-m'hi.

Ara fa un parell d'anys que, cansat de tantes emocions, em vaig decidir per dedicar-me a la pràctica de l'escalada, una activitat que, de moment, no m'ha donat cap aventura per explicar. No, segur que no?

Bé, no tan segur. De fet, us podria explicar com va ser que escalant a la Cresta del Barbet (al Canigó) se'ns va acabar la corda dues vegades i la de meravelles que vàrem haver de fer, però això no va estar res comparat amb tot el que fins ara us he explicat.

També us podria explicar el que em va passar la darrera vegada que vaig anar a escalar als cingles del Montbrú, a Moià. Però això se surt de l'àmbit d'aquestes memòries, perquè fins ara, tot el que he explicat ha acabat més o menys bé, sense anades urgents a hospitals. En canvi, aquell dia em vaig trencar els lligaments del peu, els quals han estat la causa que tingui tan temps com per escriure aquestes memòries prematures que ara ja estic acabant.

No voldria que us creguéssiu que és cert allò que diuen que "quien mal anda mal acaba" i que penséssiu que si fins ara no m'havia passat res, en podia donar gràcies a déu. Us ho dic perquè el que he explicat són els fruits que he seleccionat d'una pràctica continuada al llarg de més de deu anys. No voldria que us féssiu la idea que cada vegada que sortia a la muntanya me'n passava alguna. El que passa és que sempre es recorden més aquest tipus de sortides que no les que no tenen res d'especial, que acostumen a ser les que acaben bé i es duen a terme sense entrebancs.

Al llarg d'aquesta obra he volgut oferir-vos una altra manera de veure els excursionistes, una manera que és molt més real que no la que ens ofereixen dels grans herois de la conquesta de l'inútil. A més té una qualitat molt bona que és que l'ha explicada una persona de la mateixa categoria que aquells que llegeixen la seva obra. No, no sóc cap ésser sobrenatural que surti a la muntanya els dies de festa. Sóc una persona normal, amb les meves il·lusions i els meus temors, les meves esperances i els meus fracassos. Una persona que necessitava, ara més que mai, passar balanç de la seva vida a muntanya per saber si, d'aquí a dos mesos, quan ja pugui tornar a caminar amb normalitat, seguirà emprenent els camins costeruts que el duen allà dalt, on regna el seu amor.

Doncs aquí acabo. I acabo dient que sí, que han valgut la pena totes aquestes aventures, que quan em donin d'alta seguiré la senda de la meua llibertat, del meu anhel de recerca d'allò que potser mai no trobaré. Ben segur que sí, perquè, com deia un conegut alpinista:

On hi ha una voluntat hi ha un camí.

Les Franqueses del Vallès, estiu de 1993.